

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 12

ביאור על הני"ל

ביאור על האמור לעיל

יש שני נרות: הנשמה והמצווה. בכל אחד מהם פתילה מוגבלת מעלה שמן ששורשו בתהו — השכל האנושי והדברים הגשמיים של העולם הזה — ושרפת השמן נעשית לאהבה ולהתעלות שאין להן שיעור; התעלות זו מלמטה ממשיכה מלמעלה את "ותורה אור", את אור אין סוף שלמעלה מהצמצום, המתגלה בעולם הזה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/12](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/12)

הנקודה

יש שני נרות: הנשמה והמצווה. בכל אחד מהם פתילה מוגבלת מעלה שמן ששורשו בתהו – השכל האנושי והדברים הגשמיים של העולם הזה – ושרפת השמן נעשית לאהבה ולהתעלות שאין להן שיעור; התעלות זו מלמטה ממשיכה מלמעלה את "ותורה אור", את אור אין סוף שלמעלה מהצמצום, המתגלה בעולם הזה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה מסביר את המאמר הקודם על "המגביהי לשבת, המשפילי לראות". הוא מציג שתי הקדמות. השמן, שאפשר להפיקו מכל דבר, מייצג את החכמה המוסתרת בכל הדברים, ושמן רגיל הוא השכל האנושי שבקליפת נוגה. הצמצום הסתיר את אור אין סוף כדי שעבודת האדם, ובעיקר לימוד תורה מתוך ביטול, תגלה למטה את האור כפי שהיה לפני הבריאה, כפי שרב יהודה ביקש לעשות אפילו בנזיקין. לאחר מכן מתאר המאמר שני נרות. בנר של הנשמה, נפש האלקית היא הפתילה, קו מדוד, והשכל המזוכך הוא השמן; כששורשו בתהו, הוא נעשה לאהבה "בכל מאדך", שרק נשמה בגוף יכולה להגיע אליה. כאש, האהבה הזאת מעבירה את עצמה הלאה בלי גבול, ולכן היא נקראת אור. בנר של המצווה, המצווה היא הפתילה ואור מקיף שמעלה את הנשמה ואת החפצים הגשמיים של המצוות. היו"ד הנוספת של "המגביהי" היא היו"ד שהמצווה ממשיכה אל המלכות ומעלה אותה לשורשה; "המשפילי לראות" היא גילוי התורה, בהירות כשל ראייה.

מבנה

1	השמן הוא חכמה	3-11
	ההקדמה הראשונה: אפשר להפיק שמן מכל דבר, משום שהחכמה מלוכשת בכל דבר; שמן קדוש בא מהחכמה העליונה, ושאר השמן בא מקליפת נוגה – השכל האנושי.	
2	"ותורה אור"	10-41
	ההקדמה השנייה: הצמצום במלכות דאין סוף נועד לכך שהתורה הנלמדת מתוך ביטול תגלה למטה את האור שקדם לצמצום, אפילו בנזיקין, כפי שעשה רב יהודה.	
3	הנר באופן כללי	12-111
	הפתילה היא קו המדידה שנמשך לאחר הצמצום; האור שעל גביה הוא אור התורה שלמעלה ממידה, שנתפס באמצעות כליית השמן.	
4	נר הנשמה	15-131
	נפש האלקית היא הפתילה והשכל שבנפש הבהמית, שמקליפת נוגה, הוא השמן; שורשו בתהו, השמן נעשה לאש, והתיקון נבנה מתהו.	
5	מדוע הוא נקרא אור	24-161
	האהבה שלמעלה מכלי הנשמה, "בכל מאדך", שאפשר להגיע אליה רק באמצעות הגוף, מעבירה את עצמה הלאה בלי גבול, כמו אש; זהו אור חזר, שממשיך את "ותורה אור".	

הנשמה והמצווה זקוקות זו לזו; המצווה היא הפתילה ואור מקיף שמעלה את הנפש השכלית ואת החפצים הגשמיים של המצוות אל אור אין סוף.

היו"ד הנוספת היא היו"ד שהמצווה ממשיכה אל המלכות, הופכת דל"ת לה"א ומעלה אותה; "יהי" שבזהר והיסוד של אבא מסבירים את היו"ד התחתונה הזאת.

ההתעלות מעמידה את המלכות במצב של ישיבה, כדרך המלכים: הגוף מונמך והרגליים מורמות מעל הארץ.

החלק השני של הפסוק הוא "ותורה אור": אור אין סוף מתגלה בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה בבהירות של ראייה, למעלה מהאהבה שבאה משמיעה.

מו ש ג י ם

צמצום צמצום

הסתרת אור אין סוף במלכות דאין סוף, המשאירה חלל פנוי לעולמות. הצמצום הוא באור בלבד, ורק מנקודת מבטם של העולמות; מטרתו שעבודת האדם תגלה את האור למטה כפי שהיה קודם.

ביטול ביטול

מצב של ביטול לפני ה'. ביטול גלוי הוא מה שהמאמר מכנה "אור": אור אין סוף נוכח למטה כפי שהוא למעלה.

קו המדה קו המדה

קו האור הדק שנמשך לאחר הצמצום ומאיר במידה. הוא פתילת הנר והאהבה המדודה של נפש האלקית; הזהר מכנה אותו "בוצינא דקרדינותא" — נר של חושך.

קליפת נוגה קליפת נוגה

התחום ה"מאיר", שאינו קדוש לגמרי ואינו רע לגמרי, שממנו באים השכל האנושי והחפצים הגשמיים. הוא השמן שבנר, ושורשו בתהו.

תהו ותיקון תהו ותיקון

בתהו היה אור רב בכלים שעמדו כל אחד בפני עצמו, זה תחת זה, ונשכרו; בתיקון האור נמשך במידה לאורך קווים, תוך התכללות. התיקון נבנה מתהו עצמו.

"בכל מאדך" בכל מאדך

אהבה ויראה שלמעלה מכלי הנשמה, בלתי מוגבלות ביחס לאדם אף שהן מוגבלות מצד עצמן. מגיעים אליהן באמצעות תשובה בעולם הזה, והן ממשיכות את אור אין סוף האמיתי שאין לו גבול.

אור חוזר אור חוזר

אור שעולה מלמטה, מתוך זיכוך קליפת נוגה: אהבת ה"מאד" הגדולה, שבתורה ממשיכה את אור אין סוף מלמעלה למטה.

אור מקיף אור מקיף

אור גדול מכדי להיכלל בתוך הדבר, והוא מקיף את מה שהוא מעלה. המצוות ממשיכות אותו למטה כלבושים סביב הנשמה.

היו"ד שבתוך הה"א יו"ד שבתוך הה"א

המלכות לבדה היא דל"ת, "לית לה מגרמה כלום"; המצווה ממשיכה לתוכה יו"ד, עושה אותה ה"א ומעלה אותה למלכות דאין סוף. זוהי היו"ד הנוספת של "המגביה".

קטע 1 • 11-3

השמן הוא חכמה

1 ביאור על הני"ל¹

הסבר על הדברים שלעיל.

כותרת זו מציינת שהמאמר הוא ביאור, כלומר הסבר החזור לדון במאמר שקדם לו בתורה אור, שבו פורש הפסוק "המגביהי לשבת". הביאור מעמיק בנושאים של אותו מאמר; לפי כתבי היד, שני המאמרים נאמרו בשבת חנוכה תקס"ז (1806).

2 להבין ביאור הדברים ע"פ המגביהי לשבת² כו'. הנה צריך להקדים שני הקדמות. הא' מ"ש בפרדס³ הטעם שמכל הדברים נוכל להוציא שמן.

כדי להבין את ביאור הדברים על [הפסוק] "המגביהי לשבת" וכו', יש להקדים שתי הקדמות. הראשונה היא מה שכתוב בפרדס: הטעם לכך שאפשר להפיק שמן מכל הדברים,

הביאור בא להסביר את הדיון הקודם בפסוק "המגביהי לשבת" (תהילים קיג, ה), והוא נפתח בשתי הקדמות. הראשונה מובאת בפרדס (פרדס רמונים, החיבור הקבלי הקלאסי של רבי משה קורדובירו), השואל מדוע אפשר להפיק שמן מכל חומר. בלקוטי תורה, שלח, מביא אדמו"ר הזקן את אותו הסבר: אפשר להפיק שמן מכל דבר, אפילו מאבנים, משום ש"כולם בחכמה עשית".

כמו שעושים בתקון הרפואות. הוא לפי שכולם בחכמה עשית⁴ ונמצא בכל הדברים משובש בחינת חכמה זהו בחינת השמן שהוא בחי' חכמה

כפי שעושים בהכנת תרופות. הטעם לכך הוא ש"כולם בחכמה עשית", ולכן בכל הדברים משובש בחינת חכמה; וזוהי בחינת השמן, שהיא בחינת חכמה,

אפשר להפיק שמן מכל דבר, כפי שעושים בהכנת תרופות, משום שבתהילים נאמר שה' ברא את כל הדברים "כולם בחכמה עשית". לכן חכמה משובשת בכל דבר שנברא, והשמן, העושה הפנימי הנסתר שאפשר להפיק מחומר, מסמל את אותה חכמה. בהוספה שנדפסה בתורה אור (110d) מובא שחכמה לבדה לא נשברה בשבירת הכלים, ולכן אורה נשאר בכל פרט ופרט ומחיה אותו.

כמ"ש בזוהר דיין הוא בינה ושמן חכמה. ולכן כתיב אשה חכמה מתקוע⁵ כי תקוע אלפא לשמן^{6,7}.

כפי שכתוב בזוהר: "דיין הוא בינה ושמן חכמה". לכן נאמר "אשה חכמה מתקוע", שכן "תקוע אלפא לשמן".

הזוהר מקביל בין יין לבינה ובין שמן לחכמה. לכן "אשה חכמה מתקוע" היא האישה שיואב שלח להביא, ובחירתה בתקוע רומזת לקשר בין חכמה לשמן, שכן המשנה מציינת את תקוע כ"אלפא לשמן".

3 והנה שמן הטוב ושמן המשחה^{8,9} הוא בחכמה דקדושה שבע"ס [שבעשר ספירות] עליונות. ועי' נאמר כשמן הטוב¹⁰ כו' זקן אהרן כו'

שמן הטוב ושמן המשחה מצויים בחכמה דקדושה שבעשר הספירות העליונות. ועל כך נאמר "כשמן הטוב" וכו', "זקן אהרן" וכו',

השמנים המעולים, "כשמן הטוב" ושמן המשחה שבמקדש, מקורם בחכמה דקדושה שבעשר הספירות העליונות. תהלים מתאר את "כשמן הטוב" וכו' היורד על "זקן אהרן" וכו' — דימוי לחכמה קדושה הנמשכת כלפי מטה.

וכמ"ש בזוהר ויקרא ופי' אמור.¹¹ אבל שאר כל השמנים הם מנוגה ובנוגה הוא בחי' חכמה שבשכל אנושי.¹²

כמו שכתוב בזוהר, [פרשת] ויקרא ופרשת אמור. אבל שאר כל השמנים באים מנוגה (תחום שאינו קדוש לגמרי ואינו רע לגמרי), ובנוגה יש בחינת חכמה שבשכל האנושי.

הזוהר על ויקרא ועל אמור מובא כמקור לכך. כל שאר השמנים באים מנוגה, תחום ה"זוהר" שאינו קדוש לגמרי ואינו רע לגמרי, והחכמה שבנוגה היא השכל האנושי הרגיל. בכתבי יד של ביאור זה נוספה הערה שגם שמן זית בא מנוגה, ורק שמן המשחה בא מהחכמה הקדושה.

קטע 2 • 41-10

"ותורה אור"

4 והקדמה השנית הוא פי' מ"ש ותורה אור.¹³ כי הנה פי' אוא"ס [אור אין סוף] הוא מלי' דא"ס שבה כל הצמצום הנז' [הנזכר] בתחלת ספר עה"ח [עץ החיים].¹⁴ שנעשה בחי' צמצום בהאור להיות נעשה מקום פנוי וחלל שהכל הוא באוא"ס [באור אין סוף] בהאור דוקא.

ההקדמה השנייה היא פירוש הכתוב "ותורה אור". פירוש "אור אין סוף" הוא מלכות של אין סוף, שבה כל הצמצום הנזכר בתחילת הספר עץ חיים: נעשה צמצום באור, כדי שייעשו מקום פנוי וחלל. שהרי כל זה הוא באור אין סוף, ובאור דווקא,

ההקדמה השנייה מסבירה את המילים "ותורה אור" (משלי 6:23). כאן, "אור אין סוף" פירושו מלכות של אין סוף, הבחינה שבה התרחש הצמצום המתואר בתחילת עץ חיים, מתורתו של האריז"ל כפי שנכתבה בידי רבי חיים ויטאל: האור הסתלק כדי להותיר "מקום פנוי" שבו יוכלו להתקיים עולמות מוגבלים. אדמו"ר הזקן מדגיש שכל הצמצום התרחש באור בלבד; ההוספות של לקוטי תורה על ויקרא (51b) דנות בדברים הפותחים של עץ חיים ושואלות כיצד יכולה הסתלקות לחול על אור אין סוף בכלל, שהרי "אני ה' לא שנית".

5 ולא במהו"ע [במהותו ועצמותו] ממש ח"ו [חס ושלום]. והכוונה בצמצום זה הוא כדי שאח"כ ע"י עבודת האדם בעוה"ז שיתהווה ע"י צמצום זה יומשך להיות גלוי מל' דא"ס כמו קודם שנברא.

[ו] לא במהותו ועצמותו ממש, חס ושלום. ומטרת הצמצום הזה היא שלאחר מכן, באמצעות עבודת האדם בעולם הזה, שהתהווה באמצעות הצמצום הזה, תימשך [ההארה] למטה, כך שתתגלה מלכות אין סוף כפי שהייתה לפני שנברא [העולם].

הצמצום הוא באור בלבד, ולא במהותו של ה' עצמו. מטרתו היא שעבודת האדם בעולם שהצמצום אפשר את התהוותו תמשיך את מלכות אין סוף ותביא אותה לידי גילוי, כפי שהייתה לפני הבריאה.

פ"י כמו שהאור הוא קודם הצמצום כך יהיה ממש הגלוי למטה שלא יסתיר הצמצום כלל.

כלומר, כשם שהאור הוא לפני הצמצום, כך ממש יהיה הגלוי למטה, כך שהצמצום לא יסתיר כלל.

המטרה היא שהגלוי למטה יהיה בדיוק כמו האור שלפני הצמצום. אז הצמצום כבר לא יסתיר דבר כלל.

6 וכמ"ש אני ראשון ואני אחרון¹⁵ ומבלעדי וגו'. פ"י אני ראשון כמו שהיה קודם הצמצום ואני אחרון היינו כמ"ש ונשגב ה' לבדו כו'.

כפי שנאמר: "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי וגו'". פירושו: "אני ראשון" — כפי [שהוא] היה קודם הצמצום; ו"אני אחרון" — כלומר, כפי שנאמר: "ונשגב ה' לבדו כו'".

הפסוק של ישעיהו, "אני ראשון ואני אחרון", מתפרש כאן כמתאר שלבים בגילוי. "ראשון" הוא ה' כפי שהיה קודם הצמצום, ו"אחרון" הוא העתיד, שבו "ונשגב ה' לבדו כו'".

ומבלעדי היינו באמצעות שנעשה בחי' הצמצום וההסתרה יהיה ג"כ אין לנו מלך אלא אתה שיהיה גלוי הבטול שלא יהיה הסתר והעלם. והמשכה זו היא ע"י התורה.

"ומבלעדי" מתייחס לשלב הביניים, שבו כבר נוצרו הצמצום וההסתרה: גם אז יהיה "אין לנו מלך אלא אתה", כך שהביטול יהיה גלוי ולא יהיה הסתר והעלם. המשכה זו נעשית באמצעות התורה.

בפסוק, הביטוי "ומבלעדי וגו' פירושו: מלבד ה' [אין אל אחר]. אדמו"ר הזקן דורש אותו על שלב הביניים שבין "ראשון" ל"אחרון" — העולם הנוכחי, עולם הצמצום וההסתרה. גם כאן התכלית היא "אין לנו מלך אלא אתה", מדברי תפילת אבינו מלכנו: ביטול גלוי, שאין דבר מסתיר בו את ה', והתורה היא שמביאה לכך.

וזהו ותורה אור שממשיך בחי' גילוי אוא"ס [אור אין סוף] כמו קודם הצמצום גם לאחר הצמצום. (וזהו מתניתין מלכתא המשכת גלוי מלכות דא"ס האור שלמעלה מהצמצום).

וזהו פירוש "ותורה אור": התורה ממשיכה גם לאחר הצמצום את גילוי אור אין סוף כפי שהיה קודם הצמצום. (וזהו פירוש "מתניתין מלכתא": המשכת גילוי מלכות דאין סוף, האור שלמעלה מהצמצום.)

זהו פירוש "ותורה אור": התורה מביאה אל העולם שלאחר הצמצום את גילוי אור אין סוף כפי שהיה קודם הצמצום. הסוגריים מוסיפים שזהו גם הטעם לכך שהמשנה נקראת מלכה, "מתניתין מלכתא": היא ממשיכה את מלכות אין סוף, את האור שלמעלה מהצמצום.

וזהו ענין רב יהודא כולי תנויי בניזקין¹⁶ הוה והיי [והיה] פטור מן התפלה כוי לפי שהשתלשלות הם בחי העלם והסתר

וזהו עניינו של רב יהודה: "כולי תנויי בניזקין הוה" — כל לימודו היה בניזקין — והוא היה "פטור מן התפלה" כוי. כי ההשתלשלות היא בחינה של העלם והסתר,

הגמרא מספרת שבתקופתו של רב יהודה כל הלימוד היה בניזקין, סדר המשנה העוסק בנזקים; במקום אחר מסופר שהוא התפלל רק פעם אחת בשלושים יום (ראש השנה 35a), ועל כך אומר המאמר שהיה פטור מן התפילה. ההסבר מתחיל מן העיקרון שהשתלשלות היא, מטבעה, העלם והסתר.

כמ"ש ישת חשך סתרו¹⁷ דזה קאי על התהוות בחי הכתר כי החכמי [החכמה] נקי אור שהוא בחי גלוי כפי שנאמר: "ישת חשך סתרו". הדבר מתייחס להתהוות בחינת כתר, שהרי חכמה נקראת אור, משום שהיא בחינה של גילוי,

בתהלים נאמר "ישת חשך סתרו", ואדמו"ר הזקן מיישם זאת על התהוות בחינת כתר, שמעל השכל. בלקוטי תורה, צו, הוא מסביר שהחושך הזה הוא למעלה מההשתלשלות, והוא נקרא חושך רק מנקודת המבט שלמטה, משום שאין מחשבה יכולה להשיגו. לעומתו, חכמה נקראת אור, מפני שהיא הגילוי הראשון.

כמ"ש ראשית חכמי [חכמה]¹⁸ ראשית הגלוי והכתר שלמעלה מן החכמה ואינו מאיר ומתגלה נקי אצלנו בשם חשך לפי שאינו מושג.

כפי שנאמר: "ראשית חכמי" — ראשית הגילוי. וכתר, שלמעלה מחכמה ואינו מאיר ומתגלה, נקרא אצלנו "חושך", משום שאינו מושג.

הפסוק אומר שיראת ה' היא ראשית החכמה; כאן הביטוי "ראשית חכמי" מתפרש כ"ראשית הגלוי". כתר נמצא למעלה מחכמה ואינו מאיר בגלוי, ולכן מבחינתו הוא נקרא חושך — פשוט מפני שאיננו יכולים להשיגו.

וכמ"ש בזהר פ' בראשית (דל"ב ע"א)¹⁹ (ועמ"ש ע"פ שחורה אני^{20, 21} כוי בענין שהתורה ניתנה אש שחורה ע"ג [על גבי] אש לבנה).

כפי שנאמר בזהר, פרשת בראשית (דף 32a). (וראו מה שנכתב על "שחורה אני כוי", בענין שהתורה ניתנה "אש שחורה ע"ג אש לבנה".)

זהר על בראשית מובא כמקור לכך. כמו כן מפנים את הקורא למאמר על "שחורה אני כוי" בלקוטי תורה, שיר השירים, העוסק בתורה שניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה; שם מסביר אדמו"ר הזקן שגם כתר נקרא חושך ו"אש שחורה" ביחס לאין סוף שמעליו, שהוא "האש הלבנה".

וגם לכן נקי הכתר חשך שהוא העלם לאוא"ס [לאור אין סוף]²² והחכמה היא העלם הכתר שאינו מאיר כ"א ע"י החכמה נמצא החכמה מעלים ומסתיר על הכתר.

וזו גם סיבה לכך שכתר נקרא חושך: הוא מעלים את אור אין סוף. וגם חכמה מעלימה את כתר, שאינו מאיר אלא באמצעות חכמה; נמצא שחכמה מעלימה ומסתירה את כתר.

כתר נקרא חושך גם מסיבה נוספת: הוא מעלים את אור אין סוף. בדומה לכך, חכמה מעלימה את כתר, שמאיר רק באמצעות חכמה, כך שכל בחינה מסתירה את זו שלמעלה ממנה.

ולכן נקי קו המדה בוצינא דקרדוניתא^{23, 24, 25} מלשון חטי קרדוניתא²⁶ שהוא ענין קדרות ושחרות לפי שצ"ל מדה וגבול עד כאן בחי' חכמה.²⁷

ולכן קו המידה (kav hamiddah) נקרא "בוצינא דקרדוניתא" (botzina dekardinusa), על שם הביטוי "חטי קרדוניתא" (chitei kardenaisa), שעניינו אפלוליות ושחרות; שכן נדרשים מידה וגבול: "עד כאן בחי' חכמה",

קו המידה, הקו שמציב גבולות, מכונה בזהר "בוצינא דקרדוניתא". אדמו"ר הזקן גוזר את השם מן הביטוי התלמודי "חטי קרדוניתא", שלדבריו עניינו אפלוליות ושחרות: עצם קביעת המידה, באמירה "עד כאן בחי' חכמה", היא מעין חושך. תוספת שנדפסה בתורה אור (107d) מסבירה שקו מידה זה נובע מהגבורות דעתיק יומין, המקור לכל מידה ולכל צמצום.

7 וע"כ בחי' בינה כו'. שכי' [שכל זה] הוא חשך ולא אור. אבל אור הוא גלוי הבטול להיות אוא"ס [אור אין סוף] למטה כמו למעלה מהצמצום כו'.

[ו] "עד כאן בחינת בינה" וכו'. כל זה הוא חושך ולא אור. אבל אור הוא גלוי הביטול, כך שאור אין סוף יהיה למטה כפי שהוא למעלה מן הצמצום וכו',

המאמר מתקדם מדרגה לדרגה: "עד כאן בינה", וכל המדרגות המדודות הללו הן חושך ולא אור. במובן של המאמר, אור הוא הביטול הגלוי, שבו אור אין סוף נמצא למטה בדיוק כפי שהוא למעלה מן הצמצום.

וכמו שהוא קמיה ית' שהצמצום אינו אלא לגבי העולמות כנודע. והיינו דוקא ע"י התורה מגלה עמקות מני חשך²⁸ ממעמקים קראתיך הוי"ה²⁹

כפי שהוא לפניו יתברך, שהרי הצמצום קיים רק ביחס לעולמות, כידוע. והדבר הוא דווקא באמצעות התורה: "מגלה עמקות מני חשך"; "ממעמקים קראתיך הוי"ה".

לפני ה' עצמו הצמצום אינו מסתיר דבר; הוא קיים רק מנקודת המבט של העולמות. האמת הנסתרת הזאת מתגלה דווקא באמצעות התורה, כפי שנאמר בפסוקים: "מגלה עמקות מני חשך" ו"ממעמקים קראתיך הוי"ה". הזהר (בראשית 32a) מפרש את הפסוק באיוב כך שהדרגות העליונות הנסתרות מתגלות דווקא מתוך החושך.

כי התורה היא בחי' חכמה שנמשכה ממלכות דא"ס (שהיא בחי' מו"ס [מוחא סתימאה] דעתיקא שבחי' כתר ועתיק נקי מלי דא"ס. וכנודע שמבחי' מלי דא"ק [דאדם קדמון] נעשה כתר לאצי')

כי התורה היא בחינת חכמה, שנמשכה ממלכות אין סוף (שהיא בחינת מוחא סתימאה) (המוח הנעלם) של עתיק; שכן בחינת כתר ועתיק נקראת מלכות אין סוף; וכידוע, מבחינת מלכות דאדם קדמון נעשה כתר לאצילות),

התורה היא חכמה שנמשכה ממלכות אין סוף. הסוגריים מציבים את מקורה במוחא סתימאה, "המוח הנעלם", החכמה הנסתרת של עתיק, הדרגה הפנימית של כתר: כתר ועתיק עצמם נקראים מלכות אין סוף. עוד מוזכר שמלכות דאדם קדמון, הדרגה הקדמונית שלמעלה מכל העולמות, נעשית הכתר של אצילות.

ושם שורה אור א"ס ב"ה בבחי' לא שנית³⁰ ממש שאין שם העלם והסתר כלל. וכמ"ש יהי אור זו חכמה³¹ והכתר נקי אור.

ושם שורה אור אין סוף כרוך הוא בבחינת "לא שנית" ממש, ואין שם שום העלם והסתר כלל. וכמו שכתוב: "יהי אור זו חכמה"; והכתר נקרא אור.

שם אור אין סוף שורה ללא שינוי, ככתוב "לא שנית", ואין שם שום העלם. דברי התורה "יהי אור" מתייחסים לחכמה, ואילו הכתר, שאינו מאיר בגלוי, נקרא אור. שתי המילים נבדלות זו מזו באות אחת, יו"ד. בלקוטי תורה, בהעלותך, מסביר אדמו"ר הזקן שהתורה היא אור משום שהיא נמשכת מחכמה, שיש בה תענוג גלוי, ולכן היא מגלה את התענוג העליון החבוי במצוות.

ורב יהודה שהיה אדם גדול מאד³² היה יכול להמשיך בטול עליון ע"י שהיה בטל בעצמו בקי"ש [בקריאת שמע] כי מן הקי"ש [הקריאת שמע] לא היה פטור רק מן התפלה.³³

ורב יהודה, שהיה אדם גדול מאוד, יכול היה להמשיך ביטול עליון באמצעות היותו עצמו בטל בקריאת שמע; שהרי הוא לא היה פטור אלא מן התפילה, ולא מקריאת שמע.

רב יהודה, שהיה אדם גדול מאוד, יכול היה להמשיך את הביטול העליון משום שהיה בעצמו במצב של ביטול כאשר קרא את שמע. המאמר מציין שהוא היה פטור מן התפילה, אך לא מקריאת שמע.

8 ורצה להמשיך גם בנזיקין מקום הקליפות שהם ארבעה אבות נזיקין³⁴ שיהיה בלע המות לנצח³⁵ וכמו שיהי' [שיהיה] לעי"ל [לעתיד לבוא] בעת תחי"ה [תחיית המתים] שיחיו העצמות ויקרם עליהם עור³⁶ ובשר כמ"ש גבי עצמות דיחזקאל³⁷

והוא רצה להמשיך זאת גם בנזיקין, תחום הקליפות (כוחות הטומאה), שארבעת אבות הנזיקין מסמלים אותו, כדי שיתקיים "בלע המות לנצח", כפי שיהיה לעתיד לבוא, בזמן תחיית המתים, כשהעצמות יחיו ו"ויקרם עליהם עור ובשר", כפי שנאמר על עצמות יחזקאל.

הרב יהודה רצה להמשיך את הביטול הזה גם לנזיקין, דיני הנזקים, שארבעת אבות הנזיקין שלהם מסמלים את תחום הקליפות. המטרה היא לעתיד שבו "בלע המות לנצח", בזמן תחיית המתים, כשהעצמות יחיו שוב ויתכסו בעור ובשר, כפי שמתואר בחזון העצמות היבשות של יחזקאל.

שיהיה גשמיות ממש ואעפ"כ [ואף על פי כן] יהיו נהנין מזיו השכינה בלי אכילה ושתייה³⁸ לפי שיומשך בטול עליון גם בגשמיות ממש וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] עתידים צדיקים³⁹ שיאמרו לפניהם קדוש שיהא קודש שורה למטה.

[כלומר, תהיה גשמיות ממש, ואף על פי כן ייהנו מזיו השכינה (הנוכחות האלוהית) בלי אכילה ושתייה, מפני שהביטול העליון יימשך גם אל הגשמיות ממש. וכמאמר חז"ל: "עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש" — כלומר, הקדושה תשרה למטה.

הקמים בתחיית המתים יהיו גשמיים לגמרי, ואף על פי כן ייהנו מזיו השכינה בלי לאכול ולשתות, מפני שהביטול העליון יגיע עד הגשמיות עצמה. לכן אמרו חז"ל ש"קדוש" ייאמר לפני הצדיקים: הקדושה תשרה למטה. תורה אור, תולדות, מסביר את אותו מאמר: המלאכים יאמרו "קדוש" לפני הצדיקים, משום שגילויים מסוימים נמשכים למטה בלבד, לנשמות שבעולם הזה.

9 ועל דרך זה היתה תורתו של רב יהודא ושל רבי שמעון בן יוחאי שהיתה תורתם אומנתם⁴⁰ שהיתה

תורתם בבחינת בטול ממש לאור אין סוף ולא הם המדברים ד"ת [דברי תורה] אלא דבר ה' בפיהם כו'.

כך הייתה תורתם של רב יהודה ושל רבי שמעון בר יוחאי, ש"תורתם אומנתם": תורתם הייתה בבחינת בטול ממש לאור אין סוף, ולא הם היו המדברים דברי תורה, אלא "דבר ה' בפיהם" וכו'.

רב יהודה ורבי שמעון בר יוחאי מתוארים כמי ש"תורתם אומנתם": לימודם היה בביטול גמור לאור אין סוף. לא הם דיברו את דברי התורה; דבר ה' דיבר מפיהם.

10 וזהו ענין מתניתין מלכתא כמלך שמצוה כו'. שיש בחי' עבד שלומד כדי שידע רצון וגזירת המלך. ויש

בחינת מלך שהוא הגוזר עצמו כו'.

וזהו ענין "מתניתין מלכתא", בדומה למלך המצווה וכו'. יש בחינת עבד הלומד כדי לדעת את רצון המלך ואת גזירתו, ויש בחינת מלך, שהוא עצמו הגוזר וכו'.

המשנה נקראת מלכה, משום שיש שתי דרכים ללמוד: כעבד, הלומד כדי לדעת מה המלך רוצה ומה גזר, או כמלך, שהוא עצמו הגוזר.

ולכן במרע"ה [במשה רבינו עליו השלום] נאמר ויהי בישרון מלך⁴¹ כו'. נמצא היוצא מהקדמה זו השניה דפי'

ותורה אור הוא שע"י עסק התורה בבטול ממשיכים בחינת אוא"ס [אור אין סוף] ממש שלמעלה מהצמצום

שיהי' [שיהיה] מתגלה למטי' [למטה] בעשי' [בעשיה]

ולכן נאמר על משה רבינו ע"ה: "ויהי בישרון מלך" וכו'. נמצא שהמסקנה מן ההקדמה השנייה, בביאור "ותורה אור", היא שעל ידי לימוד התורה מתוך ביטול ממשיכים את בחינת אור אין סוף ממש, שלמעלה מהצמצום, כדי שיתגלה למטה, ב[עולם] העשיה,

משום כך נאמר בתורה "ויהי בישרון מלך", והמאמר מפרש זאת על משה (אף שבפסוק ייתכן שהכוונה גם לה', שנעשה למלך כשישראל התאספו בסיני). המסקנה מן ההקדמה השנייה היא שלימוד התורה מתוך ביטול ממשיך את אור אין סוף מלמעלה מהצמצום, כך שהוא מתגלה אפילו בעשיה, העולם התחתון ביותר.

כמו שהיה רב יהודה תנוי בניזקין להפך חשוכא דוקא לנהורא [לנהורא] [ועמ"ש בפ' בראשית ע"פ צאנה וראנה].⁴²

כפי שרב יהודה היה שונה בניזקין, כדי להפוך דווקא את החושך לאור. וראו גם מה שנכתב בפרשת בראשית על [הפסוק] "צאנה וראנה".

לימודו של רב יהודה בניזקין נועד להפוך דווקא את החושך עצמו לאור. כאן נפתח בטקסט העברי סוגר מרובע, והוא נסגר בסוף פסקה 12; הקטע שבסוגריים מתחיל בהפניה למאמר בפרשת בראשית על "צאנה וראנה".

קטע 3 • 111-12

הנר באופן כללי

11 ועפ"י [ועל פי זה] יובן ענין הנר והאור דרך כלל. כי הנה הפתילה זהו חוט ועליו נמשך האור ובחי' החוט

רומז לבחי' צמצום האור שע"י הצמצום נמשך רק קו וחוט לבד

על יסוד זה יובן ענינם של הנר והאור באופן כללי. הפתילה היא חוט, והאור נמשך עליו; בחינת החוט רומזת לצמצום האור, שכן על ידי הצמצום נמשך רק קו וחוט בלבד.

לאחר שתי ההקדמות, אפשר להסביר את דימוי הנר. הפתילה היא חוט שעליו שורה האור, והחוט מרמז לצמצום, שבאמצעותו נמשך אל החלל הפנוי רק קו דק, הקו.

ואח"כ נמשך קו זה להאיר במדה ומשקל ונק' קו המדה ויש בזה כמה בחי' בענין הקו המדה ונק' ג"כ פתיל (וכמ"ש בזהר פקודי דף רל"ג ע"א) ע"פ ופתיל פשתים בידו וקנה המדה⁴³ כו'.

לאחר מכן נמשך קו זה להאיר במידה ובמשקל, והוא נקרא קו המידה. יש כמה בחינות בעניין קו המידה, והוא נקרא גם פתיל, ככתוב בזהר, פקודי, דף רל"ג ע"א, על הפסוק "ופתיל פשתים בידו וקנה המדה" וכו':

הקו מתפשט לאחר מכן כדי להאיר במידות קצובות, ולכן הוא נקרא קו המידה. בזהר, פקודי, העוסק בחזון יחזקאל על איש "ופתיל פשתים בידו וקנה המדה", הוא נקרא פתיל, מילה הקשורה לפתילה.

ולזמנין קנה המדה ולזמנין קו המדה ועל דא פתיל וקנה כו' דקנה המדה זהו ענין המדידה דעלמא דאתכסייא שנק' ים שמדה זו הוא ע"י הקנה שגדל אצל המים.⁴⁴

"ולזמנין קנה המדה ולזמנין קו המדה ועל דא פתיל וקנה כו'". קנה המידה הוא עניין מדידתו של העולם המכוסה, הנקרא ים; מידה זו נעשית באמצעות הקנה, הגדל ליד המים.

הזהר מבחין בין קנה המידה לבין קו המידה. הקנה מודד את העולם המכוסה, הנקרא ים, ומתאים לכך שהוא גדל ליד המים.

12 ומדידו דעלמא דאתגליא הנקי יבשה הוא ע"י פתיל כו'. ועכ"פ [ועל כל פנים] בחי' הפתילה זהו בחי' קו המדה.

ומדידת העולם הגלוי, הנקרא יבשה, נעשית באמצעות הפתיל וכו'. בכל אופן, בחינת הפתילה היא בחינת קו המידה.

הפתיל מודד את העולם הגלוי, הנקרא יבשה. כך או כך, הפתילה היא קו המידה — ערוץ מוגבל.

אך האור הנתלה בפתילה זהו בחי' תורה אור שהוא המשכת אוא"ס [אור אין סוף] שלמעלה מהצמצום והמדה וכמ"ש ארוכה מארץ מדה⁴⁵

אבל האור התלוי בפתילה הוא בחינת "תורה אור", כלומר המשכה של אור אין סוף, שלמעלה מהצמצום ומהמידה, כפי שנאמר: "ארוכה מארץ מדה";

האור התלוי בפתילה הוא "תורה אור" — אור אין סוף שמעל הצמצום ומעל כל מידה. הפסוק מאיוב, "ארוכה מארץ מדה", מובא כדי להצביע על אור זה, שלמעלה מכל מידה.

וכמ"ש במ"א שזהו ענין הברכות דיעקב ע"י יצחק דוקא כי יצחק הוא בחי' גבור' [גבורה] דע"י [דעתיק יומין] שרש ומקור קו המדה לכן נתברך יעקב על ידו.

וכפי שמוסבר במקום אחר, זהו עניין ברכותיו של יעקב [שהגיעו] דווקא באמצעות יצחק: יצחק הוא בחינת הגבורה של עתיק יומין, השורש והמקור של קו המידה, ולכן יעקב התברך באמצעותו.

במקום אחר מוסבר שזו הסיבה שבכחותיו של יעקב ניתנו דווקא באמצעות יצחק. יצחק הוא בחינת הגבורה של עתיק יומין, שורשו ומקורו של קו המידה עצמו, ולכן ברכה שבאה ממנו יכולה להוסיף אור שלמעלה מן המידה.

שהברכה היא מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ⁴⁶ זו משנה. שע"י יומשך תוספת אור יותר לאין שיעור על עיקר האור שע"פ המדה כו'.

שהברכה היא "מטל השמים" — זו מקרא, ו"ומשמני הארץ" — זו משנה; ועל ידי כך תימשך תוספת אור לאין שיעור, מעבר לעיקר האור הנמשך על פי המידה וכו'.

ברכתו של יצחק, "מטל השמים" ו"ומשמני הארץ", נדרשת כמקרא וכמשנה. באמצעותם מתווסף אור שלמעלה מכל מידה על האור הבסיסי, הנמשך לפי מידה.

ועיקר אחיזת האור בפתילה הוא ע"י כליון השמן שהוא בירור חכמה דק"נ [דקליפת נוגה] שכל אנושי כנ"ל בהקדמה ראשונה. והיינו כשהוא נכלל באור שבטל לגמרי לבחי' ותורה אור]:

ועיקר אחיזת האור בפתילה היא באמצעות כליון השמן, שהוא בירור חכמת קליפת נוגה — השכל האנושי, כפי שזכר לעיל בהקדמה הראשונה. כלומר, כאשר הוא נכלל באור, שבטל לגמרי לבחינת "ותורה אור".

האור נאחז בפתילה בעיקר באמצעות כליון השמן, שמשמל את בירור השכל האנושי של קליפת נוגה, כפי שנאמר בהקדמה הראשונה. הדבר קורה כאשר השכל נכלל באור שבטל לגמרי לבחינת "ותורה אור"; כאן מסתיים הקטע שסומן בסוגריים המרובעים.

קטע 4 • 131-15

נר הנשמה

13 ועתה נבא לביאור הענין. לבאר ענין שני הבחיי נר. האחד מ"ש נר הוי"ה נשמת אדם⁴⁷ שהנשמה לבדה היא בחיי נר.

ועתה נעבור לביאור הענין: נבאר את שתי הבחינות של נר. הראשונה היא הכתוב: "נר הוי" נשמת אדם", שבו הנשמה לבדה היא הנר.

כעת המאמר עובר לנושא המרכזי שלו: שתי בחינות של נר. הראשונה היא הנשמה עצמה, ככתוב "נר הוי" נשמת אדם"; כאן הנשמה לבדה היא הנר.

ובנר יש השלשה בחיי הני"ל. אור ופתילה ושמן. אי"כ יש כ"ז [כל זה] בהנשמה עצמה. הנר הב' הוא כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור.⁴⁸ ויש בזה ג"כ ג' בחינות הני"ל.

בנר יש שלושה מרכיבים שהוזכרו לעיל: אור, פתילה ושמן. אם כן, כל שלושת המרכיבים האלה מצויים בנשמה עצמה. הנר השני הוא ככתוב "כי נר מצוה ותורה אור", וגם בו יש שלושת המרכיבים שהוזכרו לעיל.

כמו בכל נר, יש בו אור, פתילה ושמן, ולכן כל שלושת המרכיבים נמצאים בנשמה עצמה. הנר השני הוא המצווה, ככתוב "כי נר מצוה ותורה אור", וגם בו יש אותם שלושה מרכיבים.

והענין כי הנה נר הוי"ה נשמת אדם היא נה"א [נפש האלקית] (ולא הנה"ב [הנפש הבהמית]) שעדיין צריכה להתברר ואינה נק' בשם נר הוי"ה דהא לא כתיב נר אלקים)

הענין הוא ש"נר הוי" נשמת אדם" היא נפש האלקית, ולא הנפש הבהמית, שעדיין צריכה להתברר ואינה נקראת "נר הוי", שהרי לא נאמר "נר אלקים".

"נר הוי" היא נפש האלקית. הנפש הבהמית אינה נכללת בכך, משום שהיא עדיין צריכה להתברר, והפסוק אומר "נר הוי" ולא "נר אלקים".

שהיא א"צ [אין צריך / אינו צריך] תקון⁴⁹ לעצמה והיא הפתילה שממשכת האור הוא הבטול העליון אוא"ס [אור אין סוף] מלי דא"ס ששם הוא התחלת הקו וחוט המתלבש בע"ס [בעשר ספירות] דאצי" מקור ושרש נה"א [נפש האלקית].

נפש האלקית אינה זקוקה לתיקון לעצמה. היא הפתילה שממשיכה את האור — הביטול העליון, אור אין סוף שבמלכות אין סוף, שבה מתחילים הקו והחוט המתלבשים בעשר הספירות של [עולם] האצילות, שהן המקור והשרש של נפש האלקית.

נפש האלקית אינה זקוקה לתיקון לעצמה, כפי שנאמר בתניא בשם עץ חיים. היא הפתילה שממשיכה את האור, הביטול העליון של מלכות אין סוף, שבה מתחיל הקו לפני שהוא מתלבש בעשר הספירות של אצילות, שורש נפש האלקית.

ונקראת הנה"א [הנפש האלקית] גי"כ פתילה יעקב חבל נחלתו.⁵⁰ על כן בכח הנה"א [הנפש האלקית] להמשיך האור והבטול עד שהשמן הוא חכמה שבשכל אנושי שבנפש השכלית דנוגה נמשך אחר הפתילה.

נפש האלקית נקראת גם פתילה, ככתוב "יעקב חבל נחלתו". לכן יש בכוחה להמשיך את האור ואת הביטול, עד שהשמן — החכמה שבשכל האנושי שבנפש השכלית של נוגה — נמשך אחר הפתילה, כשם שהשמן עולה בפתילה.

נפש האלקית נקראת גם פתילה, ככתוב "יעקב חבל נחלתו". באמצעותה נמשכים האור והביטול, עד שהשמן — השכל האנושי שבנפש השכלית של נוגה — נמשך אחר הפתילה, כשם שהשמן עולה בפתילה.

14 והנה השמן הנמשך אחר הפתילה הוא השורף ונכלה הכל עד שנעשה ממנו אש גמור שהוא הגורם הדלקת האש הרבה לפי שהוא הוא הדולק עד שנתהפך ממש להיות כאש משא"כ הפתילה.

והנה, השמן הנמשך אחר הפתילה הוא שנשרף ונכלה כולו, עד שהוא נעשה אש גמורה. הוא הגורם להדלקת האש הגדולה, שכן הוא עצמו הדולק, עד שהוא נהפך ממש להיות כאש; לא כך הפתילה.

השמן העולה בפתילה הוא שנשרף ונכלה עד שהוא נעשה אש ממש; הוא הדלק האמיתי של הלהבה. הפתילה אינה נהפכת לאש באותו אופן.

והכח הזה בשמן דק"נ [דקליפת נוגה] יותר מבנה"א [מבנפש האלקית] הפתילה הוא לפי שעיקרו מעולם התהו וכוח זה שבשמן של קליפת נוגה (קליפה שיש בה גם טוב וגם רע) גדול יותר מכוחו שבנפש האלקית, שהיא הפתילה, מפני שעיקרו [שורשו] הוא מעולם התהו,

לשמן, המייצג את קליפת נוגה, יש כוח זה יותר מאשר לנפש האלקית, המיוצגת בפתילה, משום ששורשו בעולם התהו.

שהוא למעלה מעלה (כי בתהו היה רבוי האור שזהו יותר מבחי"י המדה דקו המדה דתקון) אלא לפי שהיו זת"ז [זה תחת זה] נשברו.

שהוא נעלה מאוד (שהרי בתהו היה ריבוי אור, יותר מבחינת המידה שבקו המידה של תיקון); אלא מפני שהיו זה תחת זה, נשברו.

עולם התהו נעלה מאוד: היה בו ריבוי אור, יותר מן האור המדוד של הקו בעולם התיקון. כליו נשברו מפני שהספירות בו עמדו זו תחת זו, כל אחת בפני עצמה.

דהיינו לפי שלא הי' [היה] התכללות וההתכללות הוא התקון שנמשך דרך קוים כמ"ש באילן.⁵¹ וזהו ענין נשמת אדם⁵² א' דם

כלומר, מפני שלא הייתה התכללות; וההתכללות היא עניינו של התיקון, שהאור שבו נמשך דרך קוים, כפי שנכתב באילן. וזהו ענין "נשמת אדם": א', דם.

לא הייתה ביניהן התכללות, וההתכללות היא מהות התיקון, שאורו נמשך לאורך קוים, כפי שמתואר באילן. את "נשמת אדם" שבפסוק דורשים כאן כא"דם, כלומר א' ודם. בלקוטי תורה על שיר השירים מסביר אדמו"ר הזקן שדם הלב הוא מקום ההתרגשות והשמחה, והא' היא חכמה, הממתנת אותה.

כמו שהדם סובב והולך בכל האברים נעוץ תחלתו בסופן⁵³ עד שלכאב הראש מקיז דם ברגל כו'. כך הוא המשכת הנשמה נפש אלקית.

כשם שהדם סובב ועובר בכל האיברים ו"נעוץ תחלתו בסופן", עד כדי כך שכאשר כואב הראש מקיזים דם מן הרגל וכו', כך היא המשכת הנשמה, הנפש האלקית.

הדם עובר בכל איבר, כך שהתחלה והסוף קשורים זה בזה; משום כך הקוץ דם מן הרגל עשויה להקל על כאב ראש. כך גם נמשכת הנפש האלקית, באופן הקושר את העליון ביותר עם התחתון ביותר.

15 והכל הוא רק כדי לברר הנפש השכלית שתתהפך ממש באש שלמעלה שיהי' [שיהיה] מאיר בה אור א"ס ממש כמו למעלה כי מתהו ממש נעשה תקון שמעקודים נקודים נעשה ברודים.⁵⁴

כל זה נועד רק לברר את הנפש השכלית, עד שתתהפך ממש לאש שלמעלה, ואור אין סוף יאיר בה ממש כפי שהוא מאיר למעלה. שהרי מתהו (Tohu) עצמו נעשה תיקון (Tikkun): מעקודים (Akudim) [ו]נקודים (Nekudim) נעשה ברודים (Berudim).

תכליתו של התהליך כולו היא לברר את הנפש השכלית עד שתתהפך לאש שלמעלה, ואור אין סוף יאיר בה כפי שהוא מאיר למעלה. התיקון נבנה מתוך התהו עצמו: מהעולמות שהקבלה מכנה עקודים ונקודים נוצרו ברודים, סדר התיקון.

וזאת היא בחי' נר הנשמה שהיא נפש אלקית שהיא הפתילה שעיקר הנר היא הפתילה והשמן הוא בירור הנפש השכלית. ומזה נעשה אור הוא הבטול העליון כו' כנ"ל.

וזוהי בחינת נר הנשמה: הנפש האלקית היא הפתילה, שכן עיקר הנר הוא הפתילה, והשמן הוא בירור הנפש השכלית. ומכך נעשה אור, שהוא הביטול העליון וכו', כפי שהוזכר לעיל.

זהו נר הנשמה: הנפש האלקית היא הפתילה, החלק העיקרי של הנר, והשמן הוא הנפש השכלית לאחר בירורה. מן המפגש ביניהם נוצר אור — הביטול העליון שתואר קודם.

קטע 5 • 161-24

מדוע הוא נקרא אור

16 והנה הטעם שנק' הבטול הזה בשם אור. וגם מה שנמשך ע"י כליון השמן דוקא שהוא שנעשה אש ואור גמור. משא"כ הפתילה.

ועתה, [באשר ל']טעם לכך שביטול זה נקרא "אור", וכן לשאלה מדוע הוא נמשך דוקא באמצעות כליון השמן — שהרי השמן הוא שנעשה אש ואור גמור, מה שאין כן הפתילה:

עולות כאן שתי שאלות: מדוע ביטול זה נקרא "אור", ומדוע הוא נובע דוקא מכילוי השמן, שנעשה אש ואור גמור, בעוד שהפתילה אינה נעשית כך.

וכבר מילתא אמורה שהוא מפני ששרשה מעולם התהו.

כבר נאמר שהטעם לכך הוא ששורשו מעולם התהו.

התשובה הקצרה, שכבר נאמרה, היא שמקורו של השמן מעולם התהו.

אך ביאור הענין הוא ע"פ המבואר בדוכתי טובא. איך שיש ב' בחי' אהבה ויראה. האחת האהבה והיראה שהיא מוגבלת לפי שיעור השגת הנפש כו'.

אך ביאור העניין הוא על פי המבואר במקומות רבים: יש שתי בחינות של אהבה ויראה. הראשונה היא אהבה ויראה המוגבלות לפי מידת השגת הנפש וכו'.

הביאור המפורט נשען על הבחנה המופיעה במקומות רבים בתורת החסידות: יש שתי בחינות של אהבה ויראה לה'. הראשונה מוגבלת לפי מידת מה שהנפש מבינה.

17 והבי' הוא האה"ר [האהבה רבה] ויראה עצומה למעלה מכדי אשר תוכל הנפש שאת בהשגתה כו'. והיא הבאה מבחי' ההתבוננות בסוכ"ע המקיף לכל העולמות בשוה. ובחי' הראשונה נק' בכל נפשך.⁵⁵ ועד"ז הי' [היה] אהוי"ר [אהבה ויראה] של הנשמה בגי"ע [בגן עדן] לפי ערך [לפי ערך] ההשגה.

הדרגה השנייה היא אהבה רבה ויראה עצומה, למעלה ממה שהנפש יכולה לשאת בהשגתה וכו'; והיא באה מהתבוננות באור הסובב כל עלמין, המקיף את כל העולמות בשוה. הדרגה הראשונה נקראת "בכל נפשך". וכך היו אהבתה ויראתה של הנשמה בגן עדן, לפי מידת [השגתה].

הדרגה השנייה היא אהבה רבה ויראה עצומה, למעלה ממה שהנפש יכולה להכיל באמצעות הבנה; היא באה מהתבוננות באור הסובב כל עלמין, המקיף את כל העולמות בשוה. הדרגה הראשונה, המוגבלת, מתאימה ל"בכל נפשך", וזוהי האהבה שהייתה לנשמה בגן עדן, בהתאם למידת הבנתה.

18 והשנית נק' בכל מאדך.⁵⁶ כי מאד פי' בלי גבול.⁵⁷ היינו שאין כלי הלב מכיל האהבה ויראה העצומי עד שנעשה בחי' אור מקיף.

המדרגה השנייה נקראת "בכל מאדך". שכן "מאד" פירושו בלי גבול; כלומר, כלי הלב אינו יכול להכיל את האהבה והיראה העצומות, עד שנעשית בחינת אור מקיף [אור המקיף את האדם מבחוץ].

המדרגה השנייה נקראת "בכל מאדך", ו"מאד" פירושו בלי גבול: הלב אינו יכול להכיל אהבה ויראה אלה, ולכן הן נעשות אור מקיף, המקיף את האדם ואינו שורה בתוכו. בלקוטי תורה, פרשת שלח, מסביר אדמו"ר הזקן שאהבה זו אינה מוגבלת ואינה נפסקת, מפני שמקורה בסובב כל עלמין; לכל יהודי יש אהבה זו לפי מידתו.

וזהו בחי' תשובה בחילא יתיר.⁵⁸ פ"י יתיר על הכלי. ולזה היה תכלית ירידת אור הנשמה מג"ע [מגן עדן] לעוה"ז בכדי שתבא לבחי' בכל מאדך

וזהו בחינת תשובה (חזרה) "בחילא יתיר": "יתיר" פירושו מעבר לכלי. לשם כך הייתה תכלית ירידת אור הנשמה מגן עדן לעולם הזה: כדי שתגיע למדרגת "בכל מאדך".

זוהי תשובה "בחילא יתיר", ביטוי מן הזהר, כאשר "יתיר" פירושו מעבר לכלי. לשם כך ירדה הנשמה מגן עדן לעולם הזה: כדי להגיע לאהבת "מאד".

שהתשובה אינה רק בעוה"ז כי ע"י אהוי"ר [אהבה ויראה] זו שבלי גבול ע"י ממשיך אוא"ס [אור אין סוף] הבלי גבול שלמעלה מהצמצום

שהרי תשובה [אפשרית] רק בעולם הזה; באמצעות אהבה ויראה זו, שאין לה גבול, ממשיכים בכך את אור אין סוף הבלתי מוגבל, שלמעלה מן הצמצום;

תשובה אפשרית רק בעולם הזה. אהבה ויראה בלי גבול ממשיכות בכך את אור אין סוף, שאף הוא בלתי מוגבל, ממעל לצמצום.

משא"כ ג"ע [גן עדן] נק' זיו השכינה ע"י צמצום. כיו"ד נברא עוה"ב [עולם הבא]⁵⁹ כו'. ולכן יפה שעה^{60, 61} א' בתשובה כו'.

לעומת זאת, גן עדן נקרא "זיו השכינה" (זיו הנוכחות האלוהית), [הבא] באמצעות צמצום: "כיו"ד נברא עוה"ב" וכו'. לכן "יפה שעה א' בתשובה" וכו'.

גן עדן, לעומת זאת, נקרא "זיו השכינה", אור הבא באמצעות צמצום, כפי שאומרת הגמרא: "כיו"ד נברא עוה"ב", כלומר, העולם הבא נברא באות יו"ד, האות הקטנה ביותר. משום כך אומרת המשנה: "יפה שעה א' בתשובה" וכו'; שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה עדיפה על פני כל חיי העולם הבא.

19 והנה בחי' אה"ר [אהבה רבה] זו דמאדך נק' או"ח [אור חוזר]. והטעם שנק' בשם אור הוא כי הנה אנו רואים ההפרש בין אש ואור למים אשר מן האש יוכלו להדליק זמ"ז [זה מזה] עד אין קץ וגבול

בחינה זו של האהבה הרבה של מאדך (me'od) [אהבה בכל מאדך] נקראת אור חוזר (Or Chozer) [אור העולה מלמטה]. והטעם שהיא נקראת "אור" הוא שאנו רואים את ההבדל בין אש ואור לבין מים: מן האש אפשר להדליק אש אחת מאש אחרת בלי סוף וכלי גבול,

אהבה בלתי מוגבלת זו של מאדך נקראת אור חוזר, כלומר אור שעולה מלמטה. היא נקראת אור משום שאנו רואים את ההבדל בין אש למים: מאש אחת אפשר להדליק להבה אחר להבה בלי סוף.

משא"כ במים שיש גבול להשפעתם שאפ"י [שאפילו] יהיו מים הרבה יכלו או יחסרו כשישתו מהן עם רב. ואילו במים אין הדבר כך, שכן יש גבול למה שהם נותנים: גם אם יש מים רבים, הם יאזלו או יפחתו כשקהל רב ישתה מהם.

לעומת זאת, למים יש גבול: רבה ככל שתהיה כמותם, הם יאזלו או יפחתו כשאנשים רבים ישתו מהם.

משא"כ באש שאפי' [שאפילו] מאור נר אחד יוכלו להדליק נר מנר עד שלא יהיה כלה כלל לעולם

אבל באש אין הדבר כך: אפילו מאורו של נר אחד אפשר להדליק נר מנר, עד שאינה כלה לעולם.

מאש של נר אחד אפשר להדליק נר אחר נר, והאש אינה כלה לעולם.

ונמצא שאע"פ [שאף על פי] שהאש הדולק מצד עצם הרי הוא בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] כמו המים אבל מ"מ יש בו בחי' כח בלתי מוגבל מה שיוכלו להמשיכו מנר לנר בלי שיכלה לעולם משא"כ במים שהם מוגבלים

נמצא שאף שהאש הבערת מצד עצמה היא דבר מוגבל, כמו המים, בכל זאת יש בה בחינה של כוח בלתי מוגבל, שכן אפשר להמשיכה מנר לנר בלי שתכלה לעולם; מה שאין כן במים, שהם מוגבלים.

ובכל זאת, אש בוערת היא מצד עצמה דבר מוגבל מבחינה גשמית, ממש כמו מים. אך יש באש מעין כוח בלתי מוגבל, משום שאפשר להעבירה מנר לנר לעולם; מים, בהיותם מוגבלים, אינם יכולים לעשות זאת.

ולכן נמשל הקב"ה לאש דוקא כמ"ש אש אוכלה הוא^{62, 63} כי אני הוי"ה לא שנית⁶⁴ בין קודם שנבה"ע [שנברא העולם] וכו' לפי שהמשכה היא רק הארה בעלמא שאינו נוגע למהו"ע [למהותו ועצמותו].

ולכן מדמים את הקדוש ברוך הוא דווקא לאש, כפי שנאמר "אש אוכלה הוא"; שהרי "כי אני הוי" לא שנית" — בין קודם שנברא העולם וכו' — מפני שהמשכה אינה אלא הארה בלבד, שאינה נוגעת למהותו ועצמותו.

לכן מדמים את ה' דווקא לאש, כפי שנאמר "אש אוכלה הוא". ה' אומר "לא שנית" — בין לפני הבראה ולאחריה — משום שבבראה נמשכת רק הארה בלבד מאורו, שאינה משפיעה על מהותו, כשם שהדלקת נר נוסף אינה גורעת מן הנר הראשון.

20 וזה כמשל האש שהמדליק נר מנר אינו מחסר בנר הראשון ולכן אין לו קץ. משא"כ במים שנעשה חסרון כו' ע"כ יהיו כלים לגמרי ברבוי המשכות

כך הוא במשל האש: מי שמדליק נר מנר אינו גורע מן הנר הראשון, ולכן אין לכך סוף. ואילו במים נגרם חיסרון וכו'; לכן הם יתכלו לגמרי בריבוי המשכות,

השוואה מתבארת: הדלקת נר מנר אינה גורעת דבר מן הנר הראשון, ולכן אין לאש סוף. המים מאבדים משהו בכל פעם ששואבים מהם, ולכן המשכות רבות מכלות אותם.

משא"כ האש אינו כלה ע"י רבוי הדלקות ממנו לפי שאין נעשה שום חסרון בו כלל רק ע"י הארה:⁶⁵

ואילו האש אינה מתכלה בעקבות הדלקות רבות ממנה, מפני שלא נגרע ממנה דבר כלל; אלא [משהו] בבחינת הארה.

האש אינה מתכלה כשמדליקים ממנה נרות רבים, מפני ששום דבר אינו נגרע ממנה כלל; מה שעובר ממנה הוא רק הארה.

21 והנה ע"פ משל זה באש הגשמי דאע"פ [דאף על פי] שהוא בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ממש מ"מ יהיה ממנו המשכה בלי גבול כמו"כ [כמו כן] יובן הנמשל בענין אהבה דבכל מאדך. דפי' מאד היינו בלי גבול למעלה מהגבלת כלי הנפש.

כעת, על פי המשל הזה באש הגשמית, שאף שהיא מוגבלת ממש, בכל זאת תבוא ממנה המשכה בלי גבול, כך יובן גם הנמשל בעניין האהבה של "בכל מאדך". שהרי פירוש מאד (me'od) הוא בלי גבול, למעלה מהגבלת כלי הנפש.

האש הגשמית, אף שהיא מוגבלת ממש, מעניקה המשכה בלי גבול. אותו עיקרון מסביר את האהבה של "בכל מאדך", שבה מאד פירושו מעבר לגבולות כלי הנפש.

22 והנה ודאי מוכן לכל דאין ר"ל [רוצה לומר] שהיא אהוי"ר [אהבה ויראה] שבלי גבול וקץ ממש כי איך שייך זה שבאדם יהיה אהוי"ר [אהבה ויראה] שבלי גבול ממש. אלא הכוונה שהיא יותר מהגבלת הכלי השכל ומדות שבאדם.

כעת ברור לכול שאין הכוונה לאהבה ויראה שהן באמת בלי גבול וקץ, שהרי איך ייתכן שבאדם יהיו אהבה ויראה בלי גבול ממש? אלא הכוונה היא שהן חורגות מן המגבלות של כלי השכל והמדות (הכוחות הרגשיים) שבאדם.

אין לחשוב שאהבה זו היא אינסופית ממש, שכן אדם אינו יכול לחוות אהבה ויראה שהן באמת בלי גבול. הכוונה היא שהן חורגות מן הכלים של השכל והרגשות שבאדם.

שאיין כח בכלים אלו להכיל ולהגביל אהוי"ר [אהבה ויראה] זו בתוכן כ"א היא יתיר יותר מכלים אלו לכלים האלה אין יכולת להכיל את האהבה והיראה האלה בתוכם ולהגביל אותן; אלא הן יתירות על הכלים האלה וחורגות מהם.

הכלים האלה אינם יכולים להכיל את האהבה והיראה או להציב להן גבולות; הן עולות על גדוניהם.

ולכן נק' בכל מאדך⁶⁶ מאד שלך⁶⁷ פי' לגבי כלי שלך נק' אהבה רבה זו מאד ובלי גבול אבל באמת היא בגבול.

ולכן היא נקראת "בכל מאדך" — ה"מאד" שלך; כלומר, ביחס לכלי שלך, אהבה רבה זו נקראת "מאד" ובלי גבול, אך לאמיתו של דבר היא מוגבלת.

זו הסיבה שהפסוק אומר "בכל מאדך": ביחס לכלי שלך, אהבה רבה זו היא בלי גבול, אף שלאמיתו של דבר היא עדיין מוגבלת.

23 ואעפ"כ [ואף על פי כן] כיון שלגבי האדם היא בחי' בכל מאדך ובחי' בחילא יתיר לכן עיי' ממשך ממש

אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה שלמעלה מהצמצום שהוא הבלי גבול אמיתי

ואף על פי כן, מכיוון שמבחינת האדם זו בחינת "בכל מאדך" ובחינת "בחילא יתיר", דווקא על ידה ממשיכים בפועל את אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מהצמצום, שהוא בלי גבול אמיתי.

אף על פי כן, מכיוון שמבחינת האדם זו באמת בחינת "בכל מאדך" ו"בחילא יתיר", היא ממשיכה את אור אין סוף שלמעלה מהצמצום, שהוא באמת בלי גבול.

נמצא עם היות אה"ר [אהבה רבה] זו מצד עצם בעלת גבול מ"מ להיותה יותר מגבול וכלי של הנפש ע"כ

פועלת המשכה מבחי' בלי גבול ממש דהיינו **אוא"ס** [אור אין סוף] ממש

נמצא שאף אהבה רבה זו מוגבלת מצד עצמה, מכיוון שהיא למעלה מגבולה ומכליה של הנפש, היא ממשיכה מבחינת בלי גבול ממש, כלומר מאור אין סוף ממש.

אהבה שמוגבלת מצד עצמה, אך עולה על גבולותיה ועל כליה של הנפש, ממשיכה ממה שהוא בלי גבול ממש — מאור אין סוף עצמו.

ולכן נק' אה"ר [אהבה רבה] זו בשם אור שהוא ממש כמשל האור והאש **אע"פ** [אף על פי] שהוא **בע"ג** [בעלי

גבול / בעל גבול] יש ממנו המשכה בלי גבול משא"כ במים וכו'.

ולכן אהבה רבה זו נקראת בשם "אור": היא דומה ממש למשל האור והאש, שאף שהם מוגבלים, נמשכת מהם המשכה בלי גבול; לא כן במים וכו'.

לכן אהבה רבה זו נקראת "אור": כמו האש, היא מוגבלת מצד עצמה, ובכל זאת נמשכת ממנה המשכה בלי גבול, שלא כמו במים.

ועד"ז יובן מעלת אהבת רשפי אש⁶⁸ בכל מאדך על בחי' אהבה הנמשכת כמים שהוא בחי' בכל נפשך.

וכך יובן גם יתרונה של אהבת "רשפי אש", "בכל מאדך", על בחינת האהבה הנמשכת כמים, שהיא בחינת "בכל נפשך".

כך אפשר להבין מדוע האהבה היוקדת של "בכל מאדך", הנקראת "רשפי אש", נעלית מן האהבה הנמשכת כמים, "בכל נפשך".

24 והנה אה"ר [אהבה רבה] זו נתהווה בהנשמה דוקא ע"י התלבשות' בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] שאז תבא לבחי'

תשובה בחילא יתיר

האהבה רבה הזאת נוצרת בנפש דווקא באמצעות התלבשותה בגוף ובנפש הבהמית, שכן אז היא מגיעה לבחינת תשובה "בחילא יתיר";

האהבה רבה הזאת מתעוררת בנפש רק באמצעות התלבשותה בגוף ובנפש הבהמית. רק אז היא יכולה להגיע לתשובה "בחילא יתיר".

משא"כ אהבת הנה"א [הנפש האלקית] קודם התלבשותה בגוף היה בבחי' גבול וכלי כפי השגת הנפש כו'. ולכן נק' הנה"א [הנפש האלקית] פתילה שהפתילי זהו דבר מוגבל בעצם וכמו פתיל וקו המדה

ואילו אהבת הנפש האלקית קודם התלבשותה בגוף הייתה מוגבלת ובבחינת כלי, בהתאם להשגת הנפש וכו'. לכן הנפש האלקית נקראת פתילה, שכן הפתילה היא דבר שמוגבל בעצם, בדומה לפתיל ולקו המידה.

לפני שנכנסה לגוף, אהבת הנפש האלקית הייתה מוגבלת על פי השגת הנפש. משום כך היא נקראת פתילה — דבר שמוגבל בעצם, כמו פתיל וקו המידה.

אבל ע"י התלבשותה בנה"ב [בנפש הבהמית] ואז השמן דבירור הנפש השכלית שמנוגה ששרשה מעולם התהו הוא נמשך אחר הפתילה דנה"א [דנפש האלקית] ע"י דוקא יתהפך השמן לאור

אך באמצעות התלבשותה בנפש הבהמית, כאשר שמן בירור הנפש השכלית, שמנוגה ושורשה מעולם התהו, נמשך אחר פתילת הנפש האלקית, דווקא כך השמן יתהפך לאור,

לאחר שהנפש האלקית מתלבשת בנפש הבהמית, השמן — בירור הנפש השכלית שמנוגה ושורשה בתהו — נמשך אחר פתילת הנפש האלקית. רק כך השמן נהפך לאור.

שהוא בחי' אה"ר [אהבה רבה] דבכל מאדך וביטול עליון יותר מהכלי וכמו רב יהודה דאימתא דמאריה עליה.

שהוא בחינת האהבה רבה של "בכל מאדך", וביטול עליון יותר מן הכלי, כמו אצל רב יהודה, שעליו "אימתא דמאריה עליה".

האור הזה הוא האהבה רבה של "בכל מאדך" וביטול עליון שמעבר לכלי. רב יהודה המחיש זאת: עליו שרתה "אימתא דמאריה עליה".

לכן נק' אה"ר [אהבה רבה] זו בשם או"ח [אור חוזר] שהוא אור הנמשך מהבירור דק"נ [דקליפת נוגה] ששרשן מעקודים [מעקודים] נקודים כנ"ל אלא שע"י נמשך אח"כ מלמעלה למטה אוא"ס [אור אין סוף] ממש והוא בחי' ותורה אור.

לכן נקראת אהבה רבה זו בשם אור חוזר (אור הנמשך בחזרה), שכן זהו אור שנמשך מבירור קליפת נוגה, ששורשה מעקודים [ו]נקודים, כנזכר לעיל; אלא שבאמצעותו נמשך לאחר מכן מלמעלה למטה אור אין סוף ממש, וזוהי בחינת "ותורה אור".

אהבה רבה זו נקראת אור חוזר, מפני שזהו אור שעולה מתוך בירור קליפת נוגה, ששורשה בעקודים ובנקודים. בעקבות זאת נמשך לאחר מכן אור אין סוף עצמו מלמעלה למטה, וזוהי "ותורה אור".

נר המצווה

25 וכיזי [וכל זה] הוא בחי' נר הנשמה אך אין נשמה בלא מצוה כי לא ע"ה [עם הארץ] חסיד⁶⁹ ולא בור ירא חטא.⁷⁰

וכל זה הוא בחינת נר הנשמה. אך אין נשמה בלי מצווה, שכן "לא ע"ה חסיד ולא בור ירא חטא".

כל זה נוגע לנר הנשמה. אך אין נשמה בלי מצווה, כפי שאומרת המשנה: "לא ע"ה חסיד ולא בור ירא חטא".

וגם מצוה בלא נשמה אינה כלום כי כל האומר אין לי אלא תורה⁷¹ אפילו תורה אין לו.

וכמו כן, מצווה בלי נשמה אינה כלום, שכן "כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו".

באותה מידה, מצווה בלי נשמה אינה כלום, כפי שאומרת הגמרא: "כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו".

26 ולכן צריך להיות גם שניהם. והענין כי נר מצוה שהמצוה היא נר והיינו פתילה.

לכן דרושים שניהם. ההסבר הוא שב"נר מצוה", המצווה היא הנר, כלומר הפתילה.

לכן נחוצים שניהם. ב"נר מצוה", המצווה היא הנר, כלומר הפתילה.

והענין כי הדברים שנעשה בהן המצוה הן ג"כ מעולם התהו. אך המצוה היא ג"כ בחי' מקיף שנמשך ע"י קיום המצוה מקיף עליון

ההסבר הוא שגם הדברים שבעזרתם מקיימים את המצווה באים מעולם התהו (Tohu). אך המצווה היא גם בחינת מקיף [אור] (makif), שכן קיום המצווה מוריד מקיף עליון.

החפצים הגשמיים שבעזרתם מקיימים את המצוות באים גם הם מעולם התהו (Tohu). ובכל זאת, המצווה היא גם אור מקיף: קיומה מוריד אור מקיף עליון.

ולכן המצוות הן לבושים ובגדי מלכות להיות עי"ז הנשמה צרורה בצרור החיים⁷² שמלבשת ומקפת את הנשמה להעלותה כי כל דבר שצריך לעלות מקיפין אותו סביב.

לכן המצוות הן לבושים ובגדי מלכות, כדי שבאמצעותן תהיה הנשמה "צרורה בצרור החיים"; שכן [המצווה] מלבישה את הנשמה ומקיפה אותה כדי להעלותה, כי כל דבר שצריך לעלות מקיפים אותו מכל עבר.

משום כך המצוות נקראות לבושים ובגדי מלכות. הן מלבישות את הנשמה ומקיפות אותה, כדי שתהיה "צרורה בצרור החיים" ותוכל לעלות, שכן כל דבר שצריך לעלות צריך להיות מוקף.

27 ועיי זה המקיף המקיפו הוא עולה כמו שזורקין את האבן עיי קירטא כו' מה שלא היה עולה כלל מעצמו ולהפך בעבירה ג"כ מלפפתו⁷³ כו'

ובאמצעות המקיף, האור הסובב אותו, הוא עולה, כמו אבן שמשליכים בעזרת קלע וכו' — דבר שלא היה עולה כלל מעצמו. ולהפך, גם בעבירה "מלפפתו" וכו'.

האור המקיף מעלה את מה שהוא מקיף, כמו קלע שמשגר אבן שלא הייתה יכולה להתרומם מעצמה. לעומת זאת, גם העבירה "מלפפתו" — עוטפת את האדם.

ולכן לובשים הטלית ותפילין קודם התפלה כנודע שכל דבר שצריך להעלותו מלמטה יורד מתחלה אור העליון והוא אור המקיף שהוא המעלה כנ"ל.

ולכן לובשים טלית ותפילין לפני התפילה: כידוע, כל דבר שצריך להעלותו מלמטה, האור העליון יורד תחילה; זהו האור המקיף, והוא שמעלה [אותו], כנזכר לעיל.

לכן לובשים טלית ותפילין לפני התפילה: כל דבר שאמור לעלות מלמטה זקוק תחילה לירידת אור עליון — האור המקיף, והוא שמעלה אותו.

ובזה תתהפך הנפש השכלית באור שלמעלה בתפלה ולכן מתפללין בכל יום נוסח אחד (משא"כ תורה היא צריכה דוקא התחדשות עי' [עיינן] זוהר בראשית בהקדמה) (די"ב ע"ב) ולאפשא לה בכל יומא⁷⁴

ובאמצעות כך הנפש השכלית תתהפך באור שלמעלה, בתפילה. לכן מתפללים בכל יום באותו נוסח (בשונה מן התורה, שבה נדרשת דווקא התחדשות; ראו זוהר, בראשית, בהקדמה, דף י"ב ע"ב: "ולאפשא לה בכל יומא").

בתפילה הנפש השכלית מתהפכת לאור שלמעלה. לכן נוסח התפילה זהה בכל יום, ואילו לימוד התורה דורש התחדשות: בהקדמת הזהר נאמר "ולאפשא לה בכל יומא" — להרבות בה בכל יום.

שבכל יום מעלה ניצוץ מנפש החיוניי [החיונית] כי כל ימי שנותינו בהם שבעים שנה⁷⁵ הם כ"כ [כל כך] נצוצות מנפש החיונית שצריך לברר משא"כ נה"א [נפש האלקית] היא נצחית.

שהרי בכל יום מעלים ניצוץ מנפש החיונית; "כל ימי שנותינו בהם שבעים שנה" הם ניצוצות רבים כל כך מנפש החיונית שיש לברר, ואילו הנפש האלקית היא נצחית.

התפילה חוזרת בכל יום משום שבכל יום מעלים ניצוץ נוסף מנפש החיונית: שבעים שנות החיים כוללות ניצוצות רבים כל כך שיש לברר, ואילו הנפש האלקית עצמה נצחית.

נמצא המצוה היא בחיי פתילה שבה ועיי נכלה השמן באור כך עיי המצוה היא עליית נפש השכליי [השכלית] דק"נ [דקליפת נוגה]

נמצא שהמצווה היא בחינת פתילה: בתוכה ובאמצעותה השמן כלה באור; כך, באמצעות המצווה, עולה הנפש השכלית של קליפת נוגה,

המצווה היא אפוא הפתילה שבתוכה ובאמצעותה השמן כלה באור, ובאמצעותה עולה הנפש השכלית של קליפת נוגה.

וגם קלף התפלין דק"נ [דקליפת נוגה] ומעות הצדקה ליכלל באו"ס [באור אין סוף] ב"ה כי שרש המצות הם במלי דאצי כי תורה היא בחי ז"א.

וכן עולים ונכללים באור אין סוף ברוך הוא גם קלף התפלין מקליפת נוגה וגם מעות הצדקה. שכן שורש המצוות הוא במלכות דאצילות, ואילו התורה היא בחינת ז"א (המידות),

כך גם קלף התפלין, שמקורו בקליפת נוגה, ומעות הצדקה נכללים באור אין סוף. זאת משום שהמצוות מושרשות במלכות דאצילות, ואילו התורה היא בחינת ז"א.

28 ומצות הן במלי מצות המלך.⁷⁶ אך לפי שנעוץ סופן בתחלתן⁷⁷ הרי המלי דאצי עולה עד מלי דא"ס ממש.

והמצוות שייכות למלכות, כלומר "מצות המלך". אולם מכיוון ש"נעוץ סופן בתחלתן", מלכות דאצילות עולה עד מלכות של אין סוף ממש.

המצוות שייכות למלכות, כפי שעולה מן הביטוי "מצות המלך". ואף על פי כן, מכיוון ש"נעוץ סופן בתחלתן", מלכות דאצילות עולה עד למלכות של אין סוף. בלקוטי תורה, בפרשת ואתחנן, במאמר "למען תירא", מסביר אדמו"ר הזקן שהמצוות שייכות למלכות, אך שורשן בכתר, משום שאור הכתר מאיר במלכות יותר מבכל מקום: הסוף נעוץ בהתחלה.

ולכן עי"ז עולה נפש השכלית באו"ס [באור אין סוף] ממש כנודע שאחר הבירור משם ב"ן [שם ב"ן] נעשה שם ס"ג [שם ס"ג] כו'.

ולכן, באמצעות זאת, הנפש השכלית עולה אל אור אין סוף ממש, כידוע שלאחר הבירור נעשה משם ב"ן שם ס"ג וכו'.

באמצעות זאת הנפש השכלית עולה אל אור אין סוף עצמו. כידוע, לאחר הבירור שם ב"ן, כלומר שם הוי' במילוי שערכו 52, נעשה שם ס"ג, כלומר שם הוי' במילוי שערכו 63.

קטע 7 • 291-35

היו"ד של "המגביה"

29 וזהו המגביה דהיו"ד אחר הה"א⁷⁸ הוא יתיר אלא דר"ל [דרוזה לומר] שעלייה זו דמלי דאצי הנקי' ה' שיהיה עולה כ"כ [כל כך] למעלה במלי דא"ס הוא ע"י היו"ד והוא היו"ד שבתוך הה"א.

וזהו [פירוש] "המגביה" (המרומם את עצמו): היו"ד שאחרי הה"א נראית מיותרת, אך הכוונה היא שעלייה זו של מלכות דאצילות, הנקראת ה"א, עד שתעלה למעלה כל כך, אל מלכות דאין סוף, נעשית באמצעות היו"ד; וזו היו"ד שבתוך הה"א.

"המגביה" מסתיימת ביו"ד שאחרי הה"א, שנראית מיותרת. הכוונה היא שמלכות דאצילות, המיוצגת באות ה"א, עולה אל מלכות דאין סוף באמצעות יו"ד — היו"ד שבתוך הה"א. המאמר הקודם בתורה אור כבר מפרש כך את "המגביה": יו"ד המצווה עולה בתוך הה"א.

כי מלי דאצי היא בחי' דל"ת דלית לה מגרמה כלום ובהמשכת המצוה נעשה בתוכה יו"ד ונעשית עי"ז
 בחי' ה' ועי"ז היו"ד שבתוכה היא עולה למעלה באו"ס [באור אין סוף] מלי דא"ס

מלכות דאצילות היא בחינת דל"ת, שכן "דלית לה מגרמה כלום" — אין לה דבר משל עצמה; ובהמשכת המצוה
 נוצרת בתוכה יו"ד, ועל ידה היא נעשית בחינת ה"א. באמצעות היו"ד שבתוכה היא עולה אל אור אין סוף, אל
 מלכות דאין סוף.

מלכות דאצילות היא מצד עצמה דל"ת, ש"דלית לה מגרמה כלום" — אין לה דבר משל עצמה. השם דל"ת מזכיר את המילה הארמית
 "דלית", שפירושה "שאין לה". המצוה ממשיכה לתוכה יו"ד, ההופכת את הדל"ת לה"א, ובאמצעות היו"ד היא עולה אל מלכות דאין סוף.

וזהו פי' המגביהי שעליית הה' היא מלי דאצי במלי דא"ס הוא עי"ז היו"ד שבתוך הה' שהוא הנמשך עי"ז
 קיום המצוה. ובו ועי"ז היא העלייה הזאת

וזהו פירוש "המגביהי": עליית הה"א, שהיא מלכות דאצילות, אל מלכות דאין סוף נעשית באמצעות היו"ד שבתוך
 הה"א, הנמשכת על ידי קיום המצוה. עלייה זו נעשית בה ובאמצעותה.

"המגביהי" פירושו אפוא שהה"א, מלכות דאצילות, מתרוממת אל מלכות דאין סוף באמצעות היו"ד שבתוכה, והיו"ד נמשכת על ידי קיום
 המצוה. היו"ד היא האמצעי לעלייה זו.

[וביאור זה ⁷⁹ עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזהר פ' ויחי (דרל"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) בפ"י יהי שם כו' מאי שנא

דקאמר יהי

[והביאור בזה הוא על פי מה שכתוב בזהר, פרשת ויחי (סוף עמ' רל"ב ע"ב), בפירוש "יהי שם כו'": "מאי שנא
 דקאמר יהי"?

קטע מוסגר נוסף פותח כאן ומבאר את העניין על פי הזהר בפרשת ויחי, השואל מדוע נאמר "יהי".

אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עילאה דאיהו סתים⁸⁰ דקאמרן דאיהו י"ה עד רזא דברית דאיהו
 יו"ד תתאה כגוונא דיו"ד עלאה

"אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עילאה דאיהו סתים דקאמרן דאיהו י"ה עד רזא דברית דאיהו יו"ד תתאה
 כגוונא דיו"ד עלאה

הזהר משיב ש"יהי" מבטא את סוד ההמשכה מן המקור העליון והנסתר, י"ה, עד ל"ברית", שהיא יו"ד תחתונה בדומה ליו"ד העליונה.

שירותא כסופא ובגין כך יהי רזא דאמשכותא מטמירא דכל טמירין עד דרגא תתאה ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית כד"א [כמה דאת אמר] יהי רקיע⁸¹ כו' עכ"ל [עד כאן לשונו].

שירותא כסופא ובגין כך יהי רזא דאמשכותא מטמירא דכל טמירין עד דרגא תתאה ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית כד"א יהי רקיע כו' עכ"ל. סוף הציטוט.

שתי הידידות תואמות זו לזו — ההתחלה כמו הסוף. לכן "יהי" מתאר את המשכת האור מן הנסתר מכול, עד למדרגה התחתונה ביותר; באמצעות מילה זו נתקיימה כל מלאכת הבריאה, כפי שנאמר "יהי רקיע".

וכ"ה בזהר בראשית (ד"י ע"ב) והפ"י הוא כי י"ה הם חו"ב [חכמה ובינה] שהחכמה נק' יו"ד שהיא בחי' נקודה

וכן הוא בזהר בראשית (דף ט"ז ע"ב). הפירוש הוא שי"ה הן חכמה ובינה: החכמה נקראת יו"ד, שכן היא בחינת נקודה.

הזהר בפרשת בראשית אומר כך גם הוא. י"ה הן חכמה ובינה; החכמה נקראת יו"ד מפני שהיא נקודה, האות הקטנה ביותר.

והיינו לפי כי ראשית חכמה⁸² דהיינו ראשית הגילוי מא"ס ב"ה וראשית הגילוי א"א להיות רק בחי' נקודה כדי שיוכלו לסבול ולהכיל כמו המעיין בתחלת יציאתו מהמקור הוא קטן רק אח"כ בהתרחקו מהמקור מתרחב ונעשה נהר.

וזאת משום ש"ראשית חכמה" פירושה ראשית הגילוי מאין סוף ברוך הוא. ראשית הגילוי יכולה להיות רק בחינת נקודה, כדי שיוכלו לשאת ולהכיל [אותה]. הדבר דומה למעיין: בראשית יציאתו מן המקור הוא קטן, ורק לאחר מכן, ככל שהוא מתרחק מן המקור, הוא מתרחב ונעשה נהר.

חכמה היא "ראשית חכמה", כלומר ראשית הגילוי מאין סוף, וראשית הגילוי יכולה להיות רק נקודה כדי שאפשר יהיה לקבלה. המעיין קטן במקום יציאתו מן המקור, ורק כשהוא זורם ומתרחק ממנו הוא מתרחב ונעשה נהר.

וזוהו ה' ראשונה שהיא בחי' רחובות הנהר⁸³ אבל החכמה שהיא קרובה יותר לא"ס והיא בחי' מעיין הוא רק נקודה. והיינו ג"כ בחי' בטול.⁸⁴

וזו הה"א הראשונה, שהיא בחינת "רחובות הנהר"; ואילו חכמה, הקרובה יותר לאין סוף והיא בחינת מעיין, אינה אלא נקודה. וזוהי גם בחינת ביטול.

הה"א הראשונה היא בינה, "רחובות הנהר". חכמה, הקרובה יותר לאין סוף, היא המעיין, נקודה בלבד; והקטנות הזאת היא גם ביטול.

30 והנה כשציל אח"כ המשכה לבחי' מלי' דאצי' שהיא עלמא דאתגליא מקור דבי"ע והיא בחי' שם ה' שם דוקא שהוא הגלוי לזולתו הנה המשכה זו ע"י יסוד ז"א והוא ג"כ בחי' יו"ד.

והנה, כאשר לאחר מכן צריכה להיות המשכה אל בחינת מלכות דאצילות, שהיא העולם הגלוי ומקורם של [עולמות] כריאה, יצירה ועשיה, והיא בחינת "שם הוי" — "שם" דוקא, כלומר גילוי לזולת — המשכה זו נעשית באמצעות יסוד ז"א, וגם הוא בחינת יו"ד.

האור צריך להימשך גם אל מלכות דאצילות, "העולם הגלוי", שהוא המקור לבריאה, יצירה ועשיה. היא נקראת "שם" משום ששם נועד לגלות את בעליו לזולת; המשכה זו עוברת דרך יסוד ז"א, שגם הוא בחינת יו"ד.

31 וזהו ענין יו"ד תתאה רזא דברית. וזהו יהי שם ה' מבורך כו' שלהיות הגלוי בבחי' מלי' הנק' שם הוא ע"י יהי חו"ב [חכמה ובינה] ביסוד.

וזהו ענין יו"ד תתאה רזא דברית". וזהו גם "יהי שם ה' מבורך" וכו': כדי שתהיה התגלות בבחינת מלכות, הנקראת "שם", הדבר נעשה באמצעות "יהי" — חכמה ובינה ביסוד.

זהו הביטוי שבזהר "יו"ד תתאה רזא דברית". בדומה לכך, בפסוק "יהי שם ה' מבורך", ההתגלות במלכות, הנקראת "שם", באה באמצעות "יהי": חכמה ובינה (יו"ד"ה"א) הנמשכות ליסוד (היו"ד האחרונה).

וע"פ כהאריז"ל [כתבי האריז"ל] הוא כי יסוד אבא מסתיים ביסוד ז"א. נמצא בחי' יו"ד עלאה שהוא אבא ממש מאיר ביסוד ז"א.

ולפי דברי האריז"ל, הדבר נובע מכך שיסוד אבא מסתיים ביסוד ז"א. נמצא שהבחינה של היו"ד העליונה, שהיא אבא עצמו, מאירה ביסוד ז"א.

לפי דברי האריז"ל, יסוד אבא (חכמה) נמשך עד יסוד ז"א. מכאן שהיו"ד העליונה, אבא עצמו, מאירה בתוך יסוד ז"א.

ולכן נק' יסוד ז"א ג"כ יו"ד. וזהו ג"כ ענין היו"ד שנתוסף בפינחס בן אלעזר הכהן^{85, 86} עבור שקינא על פגם הברית

ולכן גם יסוד ז"א נקרא יו"ד. וזהו גם עניינה של היו"ד שנתוספה לשמו של פינחס בן אלעזר הכהן, משום שקינא על פגם הברית,

לכן גם יסוד ז"א נקרא יו"ד. זו גם היו"ד שנתוספה לשמו של פינחס בן אלעזר, משום שקינא על פגם הברית.

כמ"ש בזהר ר"פ פנחס (דרי"ג ע"ב ודרט"ו ע"ב ורל"ו ב') (ומזה ראייה דלא כפי' המק"מ [המקדש מלך] פ' ויחי) (דרל"ב) בפי' יהי ע"ש

כמו שכתוב בזהר, בתחילת פרשת פינחס (עמודים 213b, 215b, 236b). ומכאן ראייה שלא כדברי פירוש מקדש מלך לפרשת ויחי (עמוד 232) בעניין "יהי"; ראו שם.

הזהר דן בכך בתחילת פרשת פינחס. אדמו"ר הזקן מציין שהדבר מוכיח נגד פירוש "מקדש מלך" (פירוש של ר' שלום בוזאגלו על הזהר) לפרשת ויחי, בעניין "יהי"; לקוטי תורה, מסעי, מביא את אותה ראייה.

וע"ש בהרמ"ז [בהרב משה זכות] שהוא יו"ד של מילוי ה"י אחרונה דשם ע"ב [שם ע"ב] שהוא כחי יסוד אבא כו'. וע' באד"ר [באדרא רבא] (דקמ"ב):⁸⁷

ועיינו שם בפירוש הרמ"ז, שלפיו זו היו"ד שבמילוי ה"י אחרונה של שם ע"ב, שהיא בחינת יסוד אבא וכו'. וראו גם באדרא רבא (עמוד 142).

הכוונה לרמ"ז (ר' משה זכות) שם, שמסביר כי זו היו"ד שבמילוי ה"י אחרונה של שם ע"ב, בחינת יסוד אבא; וכן לאדרא רבא, האספה הגדולה שבוהר בפרשת נשא.

32 וביאור הדברים הוא כמו שאנו רואים שהראיה מתפשטת ונמשכת למטה יותר מן חוש השמיעה.

הסבר העניין הוא כפי שאנו רואים: הראייה מתפשטת ומגיעה למטה יותר מחוש השמיעה.

ההסבר מתחיל מניסיון יומיומי: הראייה מגיעה למטה יותר מחוש השמיעה.

שחוש השמיעה אינו מתפשט רק עד בחי' קול ודבור ששומע קול ודבור של חבירו אבל לא יתפוס בחוש השמיעה את העשייה גשמית. משא"כ בראי' [בראיה] תופס ומשיג העשייה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית].

חוש השמיעה מגיע רק עד לקול ולדיבור: אדם שומע את קולו ואת דיבורו של חברו, אך אינו יכול לתפוס באמצעות השמיעה פעולה גשמית. לעומת זאת, בראייה הוא תופס ומבחין בפעולה הגשמית.

חוש השמיעה מגיע רק לקול ולדיבור; אי אפשר לשמוע מעשה גשמי. הראייה, לעומת זאת, תופסת את הפעולה הגשמית עצמה.

33 והיינו דלפי שהראיה שרשה מבחי' חכמה כמו שנק' החכמים עיני העדה.⁸⁸ שהיא למעלה מבחי' הבינה שמשם שרש השמיעה ע"כ נשפלת למטה יותר.

כלומר, מכיוון שהראייה מושרשת בבחינת חכמה, ועל כן החכמים נקראים "עיני העדה", והיא למעלה מבחינת בינה, שממנה מושרשת השמיעה, לכן היא יורדת נמוך יותר.

הראייה מושרשת בחכמה, ולכן החכמים נקראים "עיני העדה", ואילו השמיעה מושרשת בבינה. מכיוון שחכמה גבוהה יותר, היא יכולה לרדת נמוך יותר.

משא"כ בכח השמיעה הנמשך מבינה להיות נשפל כ"כ [כל כך] למטה. שכל הגבוה יותר יכול להשפיל א"ע [את עצמו] למטה יותר

לא כן כוח השמיעה, הנמשך מבינה, שאינו יכול להישפל כל כך למטה; שהרי ככל שהמדרגה גבוהה יותר, כך היא יכולה להשפיל את עצמה נמוך יותר.

השמיעה, שמקורה בבינה, אינה יכולה לרדת נמוך כל כך, מפני שככל שהמדרגה גבוהה יותר, כך היא יכולה להשפיל את עצמה נמוך יותר.

ולכן יסוד אימא מסתיים בחזה ואינו נמשך בנה"י [בנצח הוד יסוד] דז"א. אבל יסוד אבא נמשך עד יסוד ז"א כי נה"י [נצח הוד יסוד] דז"א זהו בחי' עשי"י [עשייה] שבאצ"י והמשכה זו א"א להיות כ"א ע"י יסוד אבא בחי' ראייה וכו'.

ולכן יסוד אימא מסתיים בחזה ואינו נמשך אל נצח, הוד ויסוד של ז"א; ואילו יסוד אבא נמשך עד יסוד ז"א. שכן נצח, הוד ויסוד של ז"א הם בחינת עשייה שבאצילות, והמשכה זו יכולה להיעשות רק באמצעות יסוד אבא, בחינת הראייה וכו'.

לכן יסוד אימא (בינה) מסתיים בחזה של ז"א ואינו מגיע לנצח, להוד וליסוד שלו, ואילו יסוד אבא (חכמה) נמשך עד יסוד ז"א. נצח, הוד ויסוד של ז"א הם בחינת היעשייה שבאצילות, ורק יסוד אבא, בחינת הראייה, יכול להגיע לשם.

34 וזהו ענין יהי שם כו' שלהיות ההשפעה בבחי' מלי הנקי שם ונקי ג"כ עשי"י [עשייה] שבאצ"י הוא ג"כ ע"י יו"ד דוקא שהוא בחי' יסוד ז"א שבו מאיר יסוד אבא.

וזהו ענין ייהי שם כו"י: כדי שההשפעה תהיה בבחינת מלכות, הנקראת "שם" ונקראת גם עשייה שבאצילות, היא נעשית דווקא באמצעות יו"ד, שהיא בחינת יסוד ז"א, שבו מאיר יסוד אבא.

זהו ייהי שם: כדי שההשפעה תגיע למלכות, הנקראת "שם" וגם עשייה שבאצילות, עליה לעבור דרך יו"ד, יסוד ז"א, שבו מאיר יסוד אבא.

וזהו פי' יהי י"ה הם חו"ב [חכמה ובינה] והיו"ד השני זהו צדיק יסוד עולם.⁸⁹ ועיין עוד בזוהר ח"ג [חלק ג'] (דרל"ו ע"ב) מענין בחי' זו דיו"ד זה:⁹⁰

וזהו פירוש ייהי: יו"ד-ה"א הן חכמה ובינה, והיו"ד השנייה היא "צדיק יסוד עולם". ועיינו עוד בזוהר, חלק ג' (דף רל"ו ע"ב), בענין בחינה זו של יו"ד זו.

לכן, ייהי פירושו יו"ד-ה"א, חכמה ובינה, ולאחריהם יו"ד שנייה, שהיא "צדיק יסוד עולם" — הצדיק שהוא יסוד העולם. לעיון נוסף ביו"ד זו, הקורא מופנה לזוהר.

35 והנה כשהמלי מקבלת גילוי זה דבחי' יו"ד. אז נעשית מדל"ת ה'.

כאשר מלכות מקבלת גילוי זה של בחינת יו"ד, היא נעשית מדל"ת לה"א.

כאשר מלכות מקבלת את היו"ד הזאת, היא משתנה מדל"ת לה"א.

ולכן לפי זה [לפי זה] מובן ג"כ פי המגביהי שעליית המלי במלי דא"ס הוא ג"כ ע"י יו"ד שבתוך הה"א שהוא מה שנמשך לה הארה מאו"ס [מאור אין סוף] וכמבואר [וכמבואר לעיל] שכל עלייה הוא ע"י המשכה תחלה מלמעלה

ולכן מובן גם פירוש "המגביהי": עליית מלכות למלכות דאין סוף נעשית גם היא באמצעות היו"ד שבתוך הה"א, שהיא הארה הנמשכת אליה מאור אין סוף. וכפי שהוסבר לעיל, כל עלייה נעשית באמצעות המשכה מלמעלה תחילה.

כך מובן גם פירוש "המגביהי": מלכות עולה למלכות דאין סוף באמצעות היו"ד שבתוך הה"א, הארה מאור אין סוף הנמשכת לתוכה. כפי שהוסבר לעיל, כל עלייה תלויה בהמשכה מוקדמת מלמעלה.

והנה בחי' יו"ד זה שבתוך ה' שנמשך ע"י המצוה זהו בחי' פתילה הנמשך לתוך הנר כמ"ש בזהר פ' פנחס ⁹² (דרי"ט ע"א) ובמק"מ [ובמקדש מלך] כיון דאתאחד פתילה ⁹³ כו'

בחינת היו"ד הזאת שבתוך הה"א, הנמשכת באמצעות המצווה, היא בחינת הפתילה הנמשכת לתוך הנר, כפי שנאמר בזהר, פרשת פנחס (דף רי"ט ע"א), ובספר מקדש מלך: "כיון דאתאחד פתילה כו".

היו"ד שבתוך הה"א, הנמשכת על ידי המצווה, היא הפתילה הנמשכת לתוך הנר, כפי שנאמר בזהר על פרשת פנחס, בפירוש מקדש מלך: "כיון דאתאחד פתילה כו".

וע"י המשכה זו נעשה כח עליי [עלייה] המלי לשרשה. וע' בזהר ר"פ צו ע"פ זאת תורת העולה ⁹⁴ כו'.

המשכה זו מעניקה למלכות את הכוח לעלות לשרשה. וראה בזהר, בתחילת פרשת צו, על [זאת תורת העולה כו"].

המשכה זו מעניקה למלכות את הכוח לעלות לשרשה. להרחבה, מובא בזהר בתחילת פרשת צו, על "זאת תורת העולה כו" — קרבן העולה, ששמו מבטא את העלייה.

וזהו פי המגביהי שהמצוה היא בחי' פתילה ונר המעלה נפש השכלית כמו שלמעלה עליית שם ב"ן [שם ב"ן] ע"י היו"ד דע"ב [דשם ע"ב] הנמשך ע"י המצוה כנ"ל. ^{95, 96, 97}

וזהו פירוש "המגביהי": המצווה היא בחינת פתילה ונר המעלים את הנפש השכלית, בדומה לעליית שם ב"ן שלמעלה, באמצעות היו"ד דע"ב הנמשכת על ידי המצווה, כנזכר לעיל.

לכן פירוש "המגביהי" הוא שהמצווה היא פתילה ונר המעלים את הנפש השכלית, בדומה לעליית שם ב"ן שלמעלה באמצעות היו"ד דע"ב, הנמשכת על ידי המצווה.

"לשבת": ישיבה כמלך

36 ועמ"ש בפי שלח⁹⁸ ע"פ והיה לכם לציצית⁹⁹ בענין אש יו"ד ואש ה"א].

ועיינו גם במה שנכתב בפרשת שלח על [הפסוק] "והיה לכם לציצית", בענין אש יו"ד ואש ה"א.

הקטע שבסוגריים המרובעים מסתיים בהפניה למאמר בלקוטי תורה, פרשת שלח, על ציצית, העוסק ב"אש יו"ד" וב"אש ה"א" (כאשר מוסיפים יו"ד למילה "אש" מתקבלת המילה "איש", וכאשר מוסיפים לה ה"א מתקבלת המילה "אשה"). שם מסביר אדמו"ר הזקן שמלכות, המכונה "אשה", מקבלת מ"איש" — אש יו"ד, חכמה — באמצעות רמ"ח מצוות עשה, והוא מפנה בחזרה למאמר זה על "המגביה לשבת".

וענין לשבת פ"י שעלייה זו של המלי דאצי במלי דא"ס הוא כדי להמשיך אור וחיות להיות התהוות בחי מלי בבחי ישיבה וישב ה' מלך לעולם.¹⁰⁰

ענין "לשבת" הוא שעלייה זו של מלכות דאצילות למלכות דאין סוף נועדה להמשיך אור וחיות, כדי שמדרגת המלכות תתהווה בבחינת ישיבה: "וישב ה' מלך לעולם".

כעת המאמר עובר למילה "לשבת", המילה הבאה בפסוק. עליית מלכות דאצילות למלכות דאין סוף נועדה להמשיך אור וחיות, כדי שמלכות תתהווה במצב של ישיבה, כמתואר בפסוק "וישב ה' מלך לעולם".

כי ישיבה ומלכות הכל בחי אחת כי אין ישיבה בעזרה¹⁰¹ אלא למלכות בית דוד בלבד.

שכן הישיבה והמלכות הן בחינה אחת, שהרי "אין ישיבה בעזרה אלא למלכות בית דוד בלבד".

הישיבה והמלכות הן עניין אחד: הגמרא מלמדת שרק מלכי בית דוד רשאים לשבת בעזרה.

37 וכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] באשה קראו מושב¹⁰² כי ישיבה היא ירידה והשפלה בבחי אחוריים.

וכן תפלה ש"י [של יד] שהיא מלי היא מיושב.

וכן אמרו חז"ל שבנוגע לאישה הדבר נקרא "מושב"; שכן ישיבה היא ירידה והשפלה בבחינת אחוריים (הבחינה האחורית). וכן תפילין של יד, שהן בחינת מלכות, [מניחים אותן] בישיבה.

חז"ל מציינים שבנוגע לאישה משתמשים במונח "מושב", שפירושו ישיבה; המאמר מסביר שישבה היא ירידה והשפלה בבחינת אחוריים (הבחינה האחורית). בדומה לכך, תפילין של יד, המתאימות למלכות, מונחות כשהאדם יושב.

והיו"ד שברצועת תפלה ש"י [של יד] זהו ענין יו"ד הנ"ל. ועו"ל [ועוד יש לומר] פ"י המגביה לשבת כי המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב.^{103, 104}

היו"ד שבקשר הרצועה של תפילין של יד היא עניין היו"ד הנזכרת לעיל. עוד אפשר לפרש את "המגביה לשבת" כך: "המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב".

הקשר בצורת יו"ד שברצועה של תפילין של יד הוא אותה יו"ד שנידונה לעיל. פירוש נוסף ל"המגביה לשבת" נלמד מן המדרש: "המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב".

38 ופי' אגוסטוס היינו מלך המלכים. והיינו כשהמל' מקבלת ממל' דא"ס בחי' ממ"ה [מלך מלכי המלכים] ע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] המשל אגוסטוס יושב כו'.

פירוש אגוסטוס הוא מלך המלכים. כלומר, כאשר המלכות מקבלת ממלכות אין סוף את בחינת מלך מלכי המלכים, על כך אמרו חז"ל את המשל: "אגוסטוס יושב כו'".

אגוסטוס מסמל את מלך המלכים. כאשר המלכות מקבלת ממלכות אין סוף את בחינת מלך מלכי המלכים, היא בבחינת ישיבה, כפי שמתואר במשל חז"ל: "אגוסטוס יושב כו'".

וזהו המגביהי דוקא לשבת שע"י עלייה הנ"ל נעשה בחי' וישב ה' מלך לעולם¹⁰⁵ כו' וישיבה זו היא שלא יהיו רגליה יורדות¹⁰⁶ כו'.

וזהו "המגביהי לשבת" דוקא: באמצעות העלייה האמורה נעשית בחינת "וישב ה' מלך לעולם כו'". ישיבה זו היא באופן שלא יהיו "רגליה יורדות" כו'.

"המגביהי לשבת" פירושו אפוא שבאמצעות העלייה הזאת "וישב ה' מלך לעולם כו'". ישיבה זו היא מצב שבו "רגליה יורדות" אינו מתקיים; אלה מילים השאולות ממשלי.

כי היושב על הכסא משפיל גופו אבל מגביה רגליו מן הארץ וזהו והארץ הדום רגלי¹⁰⁷ כו'.

שהרי מי שיושב על כיסא מנמיך את גופו, אך מגביה את רגליו מעל הארץ; וזהו "והארץ הדום רגלי כו'".

מי שיושב על כיסא מנמיך את גופו אך מרים את רגליו מעל הקרקע, וזהו משמעות "והארץ הדום רגלי כו'". ישיבה כזו משלבת הנמכה והגבהה בעת ובעונה אחת.

קטע 9 • 39

"המשפילי לראות"

39 וביאור הדברים מבואר במ"א ע"פ אז ישיר.^{108, 109} ואח"כ המשפילי לראות¹¹⁰ זהו בחי' ותורה אור והוא

המשכת אוא"ס [אור אין סוף] ממל' דא"ס בשמים תושב"כ [תורה שבכתב]. ובארץ תושבע"פ [תורה שבעל פה]

הסבר הדברים הללו מבואר במקום אחר, על הפסוק "אז ישיר". ולאחר מכן, "המשפילי לראות": זו הבחינה של "ותורה אור", והיא המשכת אור אין סוף ממלכות דאין סוף "בשמים" — התורה שבכתב, ו"בארץ" — התורה שבעל פה.

ההסבר המלא נמצא במאמר על "אז ישיר", שירת ישראל על הבאר, בלקוטי תורה, חוקת. שם מסביר אדמו"ר הזקן שהאהבה הנובעת מראייה, באמצעות התורה שהיא חכמה, היא ביטול ונעלית מן האהבה הנובעת משמיעה. הפסוק ממשיך במילים "המשפילי לראות", וזו "ותורה אור": אור אין סוף נמשך מ"מלכות דאין סוף" — "בשמים", התורה שבכתב, ו"בארץ", התורה שבעל פה.

דכמו דארץ מקבלת משמים כמ"ש למטר השמים תשתה מים.¹¹¹ כך תושבע"פ [תורה שבעל פה] מקבלת מתושב"כ [מתורה שבכתב] כדאמרינן מנא הני מילי דאמר קרא¹¹² כוי

כשם שהארץ מקבלת מן השמים, כמו שנאמר "למטר השמים תשתה מים", כך התורה שבעל פה מקבלת מן התורה שבכתב, כפי שאנו אומרים: "מנא הני מילי דאמר קרא" וכו'.

כפי שהארץ שותה את מי הגשם מן השמים, התורה שבעל פה מקבלת מן התורה שבכתב, כפי שהגמרא שואלת פעמים רבות: "מנא הני מילי דאמר קרא".

לראות היינו ליראות ר"ל [רוצה לומר] שיהא גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ממש בשמים ובארץ שהן תושב"כ [תורה שבכתב] ותושבע"פ [ותורה שבעל פה] דבר ה' למעלה מגלוי בחי אור האהבה מנפש אלקית שנקי ג"כ אור כנ"ל.

"לראות" פירושו "ליראות", כלומר שתהיה התגלות של אור אין סוף ממש "בשמים ובארץ", שהם התורה שבכתב והתורה שבעל פה, דבר ה', למעלה מהתגלות הבחינה של אור האהבה שבנפש האלקית, שגם הוא נקרא אור, כפי שהוזכר לעיל.

"לראות" נקרא גם "ליראות": אור אין סוף עצמו מתגלה בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, שהן דבר ה'. התגלות זו נעלית מאור האהבה שבנפש האלקית, שגם הוא נקרא אור.

אך שהוא נמשך מבחי' שמיעה והתבוננות בלבד כמ"ש שמע ישראל¹¹³ כוי ואהבת כוי ובכל מאדך.¹¹⁴ אלא שאהבה זו נמשכת מבחינת שמיעה והתבוננות בלבד, כמו שנאמר "שמע ישראל" וכו', "ואהבת" וכו', "ובכל מאדך".

אהבה זו נמשכת משמיעה ומהתבוננות בלבד, כפי שנאמר: "שמע ישראל", "ואהבת", "ובכל מאדך".

אבל בחי' ותורה אור זהו בחי' המשפילי לראות. פי' ליראות בבחי' ראייה וגלוי ממש עין בעין יראו¹¹⁵ וגו':¹¹⁶

אבל הבחינה של "ותורה אור" היא הבחינה של "המשפילי לראות", כלומר להיראות בבחינת ראייה והתגלות ממש: "עין בעין יראו" וגו'.

"ותורה אור" היא "המשפילי לראות": התגלות ישירה כראייה ממש, "עין בעין יראו".

בעבודה

המאמר מפיק מכך גם הוראות בעבודת ה'. הנשמה יורדת לגוף כדי להגיע לאהבה שלמעלה ממידתה, "בכל מאדך", שרק תשובה בעולם הזה מביאה אליה. המצוות מזככות את השכל ואת החפצים הגשמיים שבהם מקיימים אותן — קלף התפילין ומטבעות הצדקה — עד שהם נעשים אור. יש ללמוד תורה מתוך ביטול, כדי שדבר ה' ידבר דרכה; ולובשים טלית ותפילין לפני התפילה, כדי שהאור המקיף יוכל להעלות את הנשמה.

שאלות לשיחה

1. מדוע השמן, ששורשו בתהו, נעשה לאש, ואילו הפתילה, שהיא נפש האלקית, אינה נעשית לאש? מה הדבר מלמד על מטרת ירידת הנשמה לגוף?
2. באיזה מובן האהבה "בכל מאדך" אינה מוגבלת, אם המאמר אומר שהיא מוגבלת באמת? כיצד אהבה מוגבלת יכולה להמשיך את אור אין סוף האמיתי שאין לו גבול?
3. כיצד הדימוי של אש ומים מסביר מדוע ה' נמשל לאש, ומדוע הבריאה אינה משנה אותו?
4. מדוע לובשים טלית ותפילין לפני התפילה, ומדוע נוסח התפילה זהה בכל יום, בעוד שלימוד התורה צריך להיות חדש?
5. מה ההבדל בין אהבה שבאה משמיעה ומהתבוננות לבין הגילוי של "ותורה אור", שנמשל לראייה?

מקורות והפניות

הערות

er, and put on mourning apparel, I pray thee, and anoint not thyself with oil, but be as a woman that had a long time ;mourned for the dead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ע"פ שמואל-ב יד, ב.

6 ביאור על הנייל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נמצא בבזך 1135 בגוכת"ק הצ"צ כמו שנדפס כאן, וניתוסף שם ב' הגהות שלא נדפסו ונתוספו כאן. בבזך 1135. 17. 755 רשום "(הנאמרים בשבת חנוכה תקס"ז)".

7 תקוע אלפא לשמן

המשנה מונה את תקוע כמקום הראשון במעלה לשמן של קרבנות המקדש.

Menachot 85b:11-12 מנחות פ"ה ב:י"א-י"ב

מתני' תקוע אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר הירדן כל הארצות היו כשרות אלא מיכן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מן מה שזרע ביניהם ואם הביא כשר אין מביאין אנפקטן ואם הביא כשר אין מביאין מן הגרגרין שנשרו במים ולא מן הכבשים ולא מן השלוקים ואם הביא פסול:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות פה, ב (במשנה).

פסקה 3

8 שמן הטוב ושמן המשחה

הזהר על ויקרא מפרש את "שמן הטוב" שבפסוק כשמן המשחה הקדוש, הוזרם מעתיקא קדישא [העתיק הקדוש] ויורד אל ראשו וזקנו של המלך.

Zohar, Vayikra 13:97-16:104 ספר הזהר, ויקרא י"ג:צ"ז-ט"ז:ק"ד

The verse continues: "It is like the precious oil upon the head that ran down upon the beard." This is the oil of the anointing of holiness which streams forth from the Ancient Holy One and which is found in that supernal stream which gives to the children the wherewithal to kindle the lights. That oil trickles on to the head of the King and from the head to the holy and venerable beard, and from there it streams on to all the garments of splendour in which the ... King

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

9 שמן הטוב ושמן המשחה

הזהר בפרשת אמור הוא המקום השני שאדמו"ר הזקן מצטט כמקור לכך שהשמן הקדוש מושרש בחכמה העליונה.

Zohar, Emor 2:6-3:12 ספר הזהר, אמור ב:ר-ג:י"ב

10 כשמן הטוב

המזמור משווה את הטוב שבישיבת אחים יחד לשמן הטוב הנשפך על הראש ונוזל על זקנו של אהרן ועל בגדיו; אדמו"ר הזקן מחיל את הביטוי

פסקה 1

1 ביאור על הנייל

ההערה מספרת שביאור זה נמצא בכרך כתביהיד (buch) 1135, בכתב ידו של הצמח צדק עצמו, כפי שנדפס כאן, ובו שתי הגהות שלא נדפסו קודם לכן ונוספו במהדורה זו.

הערת קה"ת

נמצא בבזך 1135 בגוכת"ק הצ"צ כמו שנדפס כאן, וניתוסף שם ב' הגהות שלא נדפסו ונתוספו כאן. בבזך 1135. 17. 755 רשום "(הנאמרים בשבת חנוכה תקס"ז)".

פסקה 2

2 המגביהי לשבת

המשורר משבח את הוי', היושב במרומים; המילים נקראות מילולית "המגביהי [את עצמו] לשבת". המאמר הקודם וביאור זה דורשים את הפסוק, ובהמשך דורשים את היי"ד הסופית שבו (המגביהי) כרמז לעצמה.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מי כהי אֱלֹהֵינוּ הַמִּגְבִּיִּהי לְשַׁבָּת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on ,high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 הא' מ"ש בפרדס

כ"ד40, במאמר הבא של מקץ, חוזר עניין הגר: האור נוצר מכך שהוא נאחז בדבר גשמי, והדלקת הנרות עניינה המשכת האור באמצעות עבודת האדם, כדי שייאחז בפתיחה; הקטע קושר זאת לנפש הבהמית כשהיא מתהפכת, ששורשה גבוה מאוד. כ"ד110, תוספת על נרות המשכן (תורה אור, הוספות, תצוה 14) מסבירה את דברי הפרדס: חכמה לא נשברה בשבירת הכלים, ולכן אורה נשאר בכל דבר, וזהו השמן המצוי בכל דבר.

הערת קה"ת

ראה גם לקמן מ, ד. קי, ד. לקו"ת שלח מב, א. אוה"ת פ' תצוה ע' איתקס.

4

המשורר, המתפעל מן הבריאה, אומר שה' עשה את הכול בחכמה; אדמו"ר הזקן מסיק שהחכמה מלובשת בכל דבר, ולכן אפשר להפיק שמן מכל דבר.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מִה־רַבּוֹ מַעֲשֵׂיָהּ ה' כָּל־מַחְכְּמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶּה הָאָרֶץ קִנְיָהּ:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 אשה חכמה מתקוע

יואב שולח לתקוע להביא אישה חכמה שתעמיד פני אכלה לפני דוד המלך ותשכנע אותו להשיב את אבשלום הביתה; אדמו"ר הזקן קושר את חכמתה לשמן של תקוע.

II Samuel 14:2 שמואל ב י"ד:ב'

וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוּעָה וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִתְאַבְּלִי-נָא לְדָבְרִי-נָא בְּגִדֵּי-אֶבֶן וְאֶל־תְּסוּכִי שָׁמָּה וְהָיִיתָ כְּאִשָּׁה זֶה יָמִים רַבִּים מִתְאַבְּלָתָ עָלַיִם:

And Joab sent to Tekoa, and fetched thence a wise woman, and said unto her: 'I pray thee, feign thyself to be a mourn-

"מלכדי"; אדמו"ר הזקן מפרש זאת כרמז לשלב האמצעי, שבין קודם הצמצום לבין העתיד.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כה־אמר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צָבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִפְלְעָדִי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מד, ו.

16 ענין רב יהודה . . בנזיקין

הגמרא מספרת שבשנותיו של רב יהודה כל לימודם היה בסדר נזיקין.

Berakhot 20a:4 ברכות כ' א:ד

... אי משום תנאי. בשני דרב יהודה כולי תנאי בנזיקין הוה, ואנן קא מתנינן שיתא סדרי. וכי הוה מטי רב יהודה בעוקצין, האשה שבוכשת ירק בקדירה, ואמרי לה זיתים שכבשן בטרפיהן טהורים, אמר: הויות דרב ושמאל קא חזינא קא. ואנן קא מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא, ואילו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה, אתי מטרא, ואנן קא מצערינו נפשינו ומצוח קא צוחינו. ולית דמשגח בן.

Rab Pappa asked Abbai : How were our predecessors different from us that miracles occurred for them but not for us? Is it a question of learning ? In the time of Rab Judah, their whole study was limited to the Order "Damages," whereas we study the six Orders; and when Rab Judah reached the paragraph in Mishnah 'Uksin : "If a woman presses vegetables in a pot" (some declare it was the paragraph : "Olives which are pressed with their leaves are clean"), he said, "We ... see here the

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות כ, א. באוה"ת שבועות ע' פ מציין לכאן.

17 ישת חשך סתרו

בשירת ההצלה של דוד, הי' יורד בסערה, כשהוא נסתר בענני הגשם הכהים: "ישת חושך סתרו". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על כתר, שהוא נסתר ונקרא חושך. (הקשר: תניך שטיינזלץ)

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתְּ־חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ סִבִּיבוֹתָיו סָכְתוּ חֹשְׁכֹת־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יח, יב.

18 ראשית חכמה

"ראשית חכמה יראת ה'": במזמור, היראה היא המקום שבו החכמה מתחילה. אדמו"ר הזקן מפרש את "ראשית חכמה" כמלמד שחכמה היא ראשית הגילוי.

Psalms 111:10 תהילים קי"א:י

רִאשִׁית חִכְמָה יִרְאֵת ה' שְׁכֵל טוֹב לְלִעְשִׂיהֶם תִּהְלֹתוֹ עֲמֻדַת לְעֹד:

"שמן הטוב" על שמן ששורשו בחכמה הקדושה.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב

כְּשֶׁמֶן טוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־תְּהֵן וְעַל־אֶהָרֹן שִׁירְד עַל־פִּי מְדוּתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלג, ב.

11 וכמ"ש בזהר ויקרא ופ' אמור

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ז, ב. פח, ב.

12 שו"ה בחי' — חכמה שבשכל אנושי

ההערה אומרת שמילים אלה מופיעות כאן כפי שנדפסו מכתב ידו של הצמח צדק, ושכתבי יד 17 ו-755 מוסיפים קטע: גם שמן זית בא מנוגה, ורק שמן המשחה נמשך מהחכמה העליונה הנמשכת מעתיק, כך ש"השמן שלמטה הוא מחכמת קליפת נוגה".

הערת קה"ת

בגותיות"ק הצ"צ. ובכרך 17. 755 נוסף: "אצ"ל סתם שמנים כמו שמן אגוזים שמן צנונות כ"י אלא אפי' שמן זית נלקח מבחי' נוגה שהרי ארז"ל שהזית משכה תלמודו של ע' שנה, והשכחה היא מקום הקליפות, ושמן זית שמחזיר תלמודו של ע' שנה זהו לפי שהוא בירור מה שנתברר מק"נ מבחי' הזית כ"י, והיינו דוקא למי שיוכל לברר ולהעלות, אבל עכ"פ הוא נלקח מבחי' ק"נ. רק בשמן המשחה נמשך מבחי' ח"ע הנמשך מע"ק כמ"ש בזהר, ולזה חייבים כרת על העושה כמתכונתה כי מה האדם שיבוא אחרי המלך להתדמות כ"י. נמצא היוצא לנו מהקדמה זו שהשמן שלמטה זהו מבחי' חכמה דק"ג".

פסקה 4

13 תורה אור

במשלי, שלמה מפציר בבנו לשמור את מצוות אביו, "כי נר מצוה ותורה אור"; ההקדמה השנייה מסבירה את חלקו השני של הפסוק.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹרֶךְ יָמִים תּוֹכָחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 הני בתחלת ספר עה"ח

ההוספות של לקוטי תורה על ויקרא נפתחות (51b) בדברי עץ חיים: הי' צמצם את עצמו באמצע אורו, והותיר חלל שבו ניצבים כל העולמות, כשאור אין סוף מקיף אותו בשווה. אדמו"ר הזקן שואל כיצד יכולים צמצום או הסתלקות "לצדדים" לחול על אור אין סוף, שאינו נמצא במרחב, וכיצד הדבר מתיישב עם "אני הי' לא שנית"י.

הערת קה"ת

ראה בלקו"ת ויקרא בהוספות נא, ב ואילך.

פסקה 6

15 אני ראשון ואני אחרון

הוי", מלכס וגואלם של ישראל, אומר באמצעות ישעיהו: "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים". בפסוק, "ומבלעדי" (umibaladai) פירושו

24 בוצינא דקרדוניתא

באידרא זוטא יוצא ניצוץ מבוצינא דקרדוניתא, אחד המקומות שמציינת הערת קה"ת כמקור למונח.
Zohar, Idra Zuta 24:113-27:121 ספר הזהר, האדרא זוטא כ"ד:קי"ג-כ"ז:קכ"א

25 בוצינא דקרדוניתא

בתיקונים מדובר על בוצינא דקרדוניתא "כד מדיד מדידו", ובכך נקשר המונח לקו המידה, כפי שעושה אדמו"ר הזקן.
Tikkunei Zohar 19a:14-16 תקוני הזהר י"ט א:י"ד-ט"ז
אלא בריש *הורמנותא דמלכא בוצינא דקרדוניתא כד מדיד משיחא. האי נקודה נפיק מינה קו דסתים ניצוצא ההיא מחשבה כגוונא דא ס. בקדמייתא איהי מ"ם סתימא. וכד אתפשט קו דאיהי ו' מן המדה איהי אתפתחת ואתעבדת ב'. ודא בראשית ב' ראשית נקודה בהיכליה. וכד איהי ס סתימא איהי מ"ם רבתא מלסרבה המשרה (ס"א למרבי"ה בגימטרי עז"ר או זר"ע בההוא היכל זרע זרעין לתקונא דיליה המשרה בגימטרי תקוין עם האותיות והמלה ודא מס רכתי) ואתעבדת עזקא.
Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

26 חטי קרדנייתא

בגמרא נזכרים חטי קרדנייתא, מין חיטה; אדמו"ר הזקן גזור את בוצינא דקרדוניתא ממילה זו ואומר שהיא מציינת עמעום ושחרות.
Pesachim 7a פסחים ז' א
הערת קה"ת
פסחים ז', א.

27 ונשגב ה' לבדו

ישעיהו צופה את היום שבו גאוות האדם תושפל, "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא" (הדברים נאמרים שוב בישעיהו ב, יז); אדמו"ר הזקן מיישם זאת על "ואני אחרון" – הגילוי העתידי.
Isaiah 2:11 ישעיהו ב':י"א
עניי גבהות אדם שפיל ונשח רום אנשים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא:
The lofty looks of man shall be brought low, And the haughtiness of men shall be bowed down, And the L-RD alone shall be exalted in that day
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
ישעיהו ב, יא. יז.

פסוקה 7

28 מגלה עמוקות מני חשך

איוב, בתשובתו לחבריו, אומר שה' "מגלה עמוקות מני חושך"; אדמו"ר הזקן מחיל זאת על התורה, המגלה את מה שהצמצום מסתיר. גם הזהר (1:32a) קורא את הפסוק באותו אופן: המדרגות הנסתרות מתגלות מתוך החושך.
Job 12:22 איוב י"ב:כ"ב
מגלה עמוקות מני חשך ויצא לאור צלמות:
He uncovereth deep things out of darkness, And bringeth out to light the shadow of death
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

The fear of the L-RD is the beginning of wisdom; A good understanding have all they that do thereafter; His praise endureth for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
תהלים קיא, י.

19 שויה שאינו מושג — בזהר פ' בראשית (דל"ב ע"א) ה. וגם לכן

כתב יד 17 מוסיף כאן: אף שמבחינתנו כתר נקרא חושך מפני שאינו מושג, ביחס לאור אין סוף הוא חושך ממש, שכן האור כפי שהיה קודם הצמצום אינו מאיר אפילו בכתר, כפי שמוכח ב-עץ חיים, אלא כאמצעות הצמצום והחלל.
הערת קה"ת
בבזך 17 נוסף: "אך אע"פ שאצלינו נק' הכתר חושך לפי שאינו מושג אבל לגבי אור א"ס ב"ה נק' הכתר חושך כפשוטו לפי שאין מאיר ומתגלה האור פ"י כי האור זהו אור א"ס ב"ה כמו שהוא לפני הצמצום ובח"י זו אינו מאיר כלל אפילו בהכתר כנודע בע"ה רק ע"י צמצום ומקום פנוי": ולכן נק' הכתר. בענין כתר שנק' חושך — ראה לקו"ת צו טו, ד.

20 ע"פ שחורה אני

המאמר על "שחורה אני כו"ב ב-לקוטי תורה על Shir HaShirim (4a-b) פותח באמירה שהתורה ניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה. הוא מסביר את "ששת חשך סתר" ככתר, שעדיין נמצא במדרגת אין סוף, ואף על פי כן נקרא חושך ואש שחורה ביחס לאין סוף שמעליו, הנקרא אש לבנה.
הערת קה"ת
לקו"ת שה"ש ד, א.

21 שחורה אני

"שחורה אני ונאווה", אומרת האהובה לבנות ירושלים: זוהי פתיחת המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן את הקורא, על התורה כאש שחורה על גבי אש לבנה.
Song of Songs 1:5 שיר השירים א':ה'
שחורה אני ונאווה בנות ירושלים כְּאֶהְיֶיךָ קֶדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה:
I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 נק' הכתר חשך שהוא העלם לאור"ס

הזהר, בראשית, שאדמו"ר הזקן מצטט כדי לבאר שכתר נקרא חושך, דורש את הפסוק "מגלה עמיקתא ומסתריתא": המדרגות העליונות הנסתרות מתגלות רק מתוך אותו חושך.
Zohar, Bereshit 36:352-37:361 ספר הזהר, בראשית ל"ו:שנ"ב-ל"ז:שס"א

23 קו המדה בוצינא דקרדוניתא

פתיחת תיאור הבריאה בזהר, שבה בוצינא דקרדוניתא (botzina dekardinusa) חורטת בזהר העליון בראשית רצונו של המלך.
Zohar I, 15a זח"א טו, א
Zohar III, 48b זח"א מח, ב
הערת קה"ת
זח"א טו, א. זח"ג מח, ב. רצב, ב. ובת"י ריש תי' ה: בוצינא דקרדוניתא כד מדיד משיחא. וראה לקמן קו, ד. וראה באוה"ת שלח ע' תצג. ביאווה"ז לאדהאמ"צ ט, א. שער היחוד פי"ד. ביאווה"ז להצ"צ כרך א ע' שכו.

כְּהָרִי הַבּוֹר, שְׁאִין דָּרְכוּ לִילָךְ וּלְהַזִּיק. הַצֵּד הַשֹּׁהַ שֶׁבָּהוּ, שֶׁדָּרְכוּ לְהַזִּיק וּשְׁמִירָתוֹ עָלָיו. וּכְשֶׁהָזִיק, חָב הַמִּזְדִּיק לְשֵׁלֶם תְּשֻׁלוֹמֵי נֹזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

There are four primary causes of injury: the ox and the pit and the crop-destroying beast and fire. [The distinctive feature of] the ox is not like [that of] the crop-destroying beast, nor is [the distinctive feature of] either of these, which are alive, like [that of] fire, which is not alive; nor is [the distinctive feature of] any of these, whose way it is to go forth and do injury, like [that of] the pit, whose way it is not to go forth ... and do injury. What they have

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

35 בלע המות לנצח

ישעיהו צופה את היום שבו ה' יבלע את המוות לנצח וימחה את הדמעות מעל כל פנים; אדמו"ר הזקן מיישם זאת על עידן תחיית המתים.

Isaiah 25:8 ישעיהו כ"ה:ח

בִּלְע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה אֲדֹנָי ה' דְּמָעָה מֵעַל כָּל-פָּנִים וְחָרַפְתָּ עִמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל-הָאָרֶץ כִּי ה' דִּבֶּר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישע"י כה, ח.

36 ויקרם עליהם עור

בחונונו של יחזקאל על בקעת העצמות היבשות, גידים ובשר עולים על העצמות ועור מכסה אותם, לפני שהרוח נכנסת בהם; אדמו"ר הזקן מסיק מכך שגופם של הקמים לתחייה הוא גופני לחלוטין.

Ezekiel 37:8 יחזקאל ל"ז:ח

וְרָאִיתִי וְהִנֵּה-עַלֵּיהֶם גִּידִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרָם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמַעְלָה וְרוּחַ אִין בָּהֶם:

And I beheld, and, lo, there were sinews upon them, and flesh came up, and skin covered them above; but there was no breath in them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 כמ"ש גבי עצמות דיחזקאל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
סי' לו.

38 נהנין מזיו השכינה בלי אכילה ושתייה

התלמוד אומר שבעולם הבא אין אכילה ושתייה, והצדיקים מתענגים מזיו השכינה; אדמו"ר הזקן מיישם זאת על גופים גשמיים שקמו לתחייה.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א:י"ב

מְרַגְלָא בְּפוּמֵיהּ דְּרַב: לֹא כְּעוֹלָם הָזֶה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אִין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְ�תִיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתָּן וְלֹא קִנְיָא וְלֹא שְׂנְאָה וְלֹא תַּחְרוּת, אֲלָא צְדִיקִים יוֹשְׁבֵין וְעִטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִגְהָנִים מִזִּי הַשְּׁכִינָה, שְׁנֶאֱמַר: "וַיַּחְיוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business trans-

29 ממעמקים קראתיך הוי"ה

"ממעמקים קראתיך הוי": מחבר המזמור קורא מתוך עומק הצרה ומתוך עומק לבו. הפסוק מובא לצד הפסוק של איוב, כמקור לכך שהגילוי בא מן העומק. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שִׁיר הַמַּעֲלֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 לא שנית

"כי אני ה' לא שנית", אומר ה' באמצעות מלאכי, ולכן בני יעקב לא כלו; כאן אור אין סוף נמצא בחכמה כפי שהיה לפני הצמצום.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כִּי אֲנִי ה' לֹא שְׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי-יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 יהי אור זו חכמה

"יהי אור" של היום הראשון, שאדמו"ר הזקן מזהה עם חכמה.

Genesis 1:3 בראשית א:ג

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אֹר וַיְהִי-אֹר:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ג. ראה לקו"ת בהעלותך לד, ג. והערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים תש"ד ע' 22.

32 שויה אור — אדם גדול מאד

כתב יד 17 מוסיף את המילים הארמיות "לית דין בר נש", "זה אינו אדם [רגיל]", במשפט הזה על רב יהודה.

הערת קה"ת

בבוכ 17 נוסף: "לית דין ברנש".

עמוס מזהיר את המשתוקקים ליום ה': הוא יהיה "חשך ולא אור". אדמו"ר הזקן משתמש במילים האלה כדי לתאר את המדרגות המדודות של השתלשלות העולמות. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Amos 5:18 עמוס ה:י"ח

הוֹי הַמְּתַאֲוִים אֲתֵיּוֹם ה' לְמַהֲזֶה לָכֶם יוֹם ה' הוּא-חֹשֶׁךְ וְלֹא-אֹר:

Woe unto you that desire the day of the L-RD! Wherefore would ye have the day of the L-RD? It is darkness, and not light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

34 ארבעה אבות נזיקין

בפתיחת סדר נזיקין נאמר שיש ארבעה אבות נזיקין. אדמו"ר הזקן רואה בהם את מקומן של הקליפות.

Mishnah Bava Kamma 1:1 משנה כבא קמא א:א

אַרְבָּעָה אֲבוֹת נִזְיָקִין, הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמִּכְבָּה וְהַהֲבָעָה. לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כְּהָרִי הַמִּכְבָּה, וְלֹא הָרִי הַמִּכְבָּה כְּהָרִי הַשּׁוֹר. וְלֹא זֶה זֶה, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים, כְּהָרִי הָאֵשׁ, שְׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְלֹא זֶה זֶה, שֶׁדָּרְכוּ לִילָךְ וּלְהַזִּיק,

פסוקה 11

43 ופתיל פשתים בידו וקנה המדה

בחזון יחזקאל על בית המקדש העתידי, איש שמראהו כמראה נחושת עומד בשער ובידו חבל פשתן וקנה מדידה, כדי למדוד אותו עבדו.

Ezekiel 40:3 יחזקאל מ':ג'

ויביא אותי שמה והנה איש מראהו כמראה נחושת ופתיל פשתים בידו וקנה המדה והוא עמד בשער:

And He brought me thither, and, behold, there was a man, whose appearance was like the appearance of brass, with a line of flax in his hand, and a measuring reed; and he stood in the gate

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44

הזוהר (זהר) על פקודי, המצוטט כאן: לפעמים המידה היא הקנה ולפעמים הקו, ולכן בחזון יחזקאל נזכרים גם חבל וגם קנה.

Zohar, Pekudei 25:234-26:246 ספר הזהר, פקודי כ"ה:רל"ד-כ"ו:רמ"ו
Now, there is a "measuring reed and a "measuring line". All the measurements of Ezekiel were by the measuring reed, whereas in the work of the Tabernacle all was measured by the measuring line

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 12

45 ארוכה מארץ מדה

צופר אומר לאיוב שחכמת ה' נשגבת מבינתו: "ארוכה מארץ מדה"; אדמו"ר הוקן מצטט זאת כמקור לאור שלמעלה ממידה.

Job 11:9 איוב י"א:ט'

אַרְכָּה מֵאַרְצָּה מִדָּה וְרַחְבָּהּ מִנִּי־יָם:

The measure thereof is longer than the earth, and broader than the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב יא, ט.

46 מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ

יצחק בירך את יעקב בטל השמים ובמשמני הארץ: "מטל השמים ומשמני הארץ"; אדמו"ר הוקן מפרש את השניים כמקרא ומשנה.

Genesis 27:28 בראשית כ"ז:כ"ח

וַיִּתֵּן־לֶךְ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דֶּגֶן וְתִירֹשׁ:

So G-d give thee of the dew of heaven, And of the fat places of the earth, And plenty of corn and wine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

47 נר הוי"ה נשמת אדם

"נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן": ה' מחפש את האדם באמצעות אור נשמתו שלו. כאן מדובר בנר הראשון — הנשמה.

Proverbs 20:27 משלי כ':כ"ז

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׁ כָּל־חֲדָרֵי־בֶטֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

actions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did .eat and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

39 עתידים צדיקים

התלמוד מלמד שבעתיד יאמרו "קדוש" לפני הצדיקים, כפי שאומרים לפני ה'.

Bava Batra 75b בבא בתרא ע"ה ב

הערת קה"ת

ב"ב עה, ב. נסמן לעיל יח, ב.

פסוקה 9

40 רבי שמעון בן יוחאי שהיתה תורתם אומנותם

התלמוד אומר שמי שתורתם אומנותם, כמו רבי שמעון בר יוחאי וחבריו, מפסיקים את לימודם לצורך קריאת שמע, אך לא לצורך תפילה.

Shabbat 11a:8 שבת י"א א:ח'

ואם התחילו אין מפסיקין, מפסיקין לקריאת שמע. הא תנא לקה רישא אין מפסיקין? סיפא אֶתְאֵן לְדַבְרֵי תוֹרָה. דְּתַנִּינָא: חֲבֵרִים שְׁהִי עוֹסְקִין בְּתוֹרָה — מִפְּסִיקִין לְקִרְיַת שְׁמַע, וְאִין מִפְּסִיקִין לְתַפִּלָּה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְּגוֹן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי וְחֲבִירֵי שְׁתוּרְתָּן אוּמְנוּתָן. אָבֵל כְּגוֹן אֲנוּ, מִפְּסִיקִין לְקִרְיַת שְׁמַע וְלְתַפִּלָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 10

41 ויהי בישורן מלך

בברכת משה, "ויהי בישורן מלך בהתאסף ראשי עם": המלך עשוי להיות ה' או משה עצמו. אדמו"ר הוקן מפרש שהכוונה למשה, הלומד שנמשל למלך ולא לעבד. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 33:5 דברים ל"ג:ה'

וַיְהִי בִישּׁוּרֹן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רִאשֵׁי עַם יַחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל:

And there was a king in Jeshurun, When the heads of the people were gathered, All the tribes of Israel together

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 צאנה וראנה

"צאנה וראנה בנות ציון" — המלך שלמה, עם העטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו: זהו הפסוק מהמאמר לפרשת בראשית שאליו מופנה הקורא.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צָאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֹטְרָה שְׁעֹטְרָה־לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבָבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 כי נר מצוה ותורה אור

דברי שלמה לבנו בספר משלי: "כי נר מצוה ותורה אור" — הנר השני, המצוה.

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 נה"א . . שהיא א"צ תיקון

ב"תניא, chapter 37, המצטט את עץ חיים, נאמר שהנשמה עצמה אינה זקוקה כלל לתיקון, והיא התלבשה בעולם הזה רק כדי להמשיך אור שיתקן את הנפש החיונית ואת חלקה בעולם.

הערת קה"ת

תניא פרק לו בשם ע"ה. וראה בליקוט פ"י שם.

50 יעקב חבל נחלתו

בשירת האזינו של משה: "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" — החלק שהוקצב לו, ומילולית: חבל. אדמו"ר הזקן רואה בחבל תהילה: הנשמה היא כמו הקשור לה.

Deuteronomy 32:9 דברים י"ב:ט'

כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of
.His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 14

51 כמ"ש באילן

ההערה מזהה את "האילן" המוזכר בטקסט עם אילן הגדול של המקובל רבי מאיר הכהן פופרש, תרשים של מערכת העולמות בקבלה.

הערת קה"ת

"אילן הגדול" — להמקובל מאיר הכהן פאפרש.

52 נשמת אדם א' דם

ההערה מציינת את הקדמת השל"ה (21a) כמקור לדרשת "אדם" כא"דם.

הערת קה"ת

מבוא שערים ש"ה ח"ב פ"ה. של"ה בהקדמת בית ישראל בית דוד כא, א. ראה גם לקו"ת שה"ש כז, ב. ראה יהל אור ע' שנח.

53 נעוץ תחלתו בסופן

ספר יצירה אומר על הספירות ש"נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופו"; אדמו"ר הזקן מחיל זאת על מחזור הדם.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א"ו:

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to
its beginning and its beginning linked to its end, just as the
flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and
there is not a second one, and before one what wilt thou
?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

פסוקה 15

54 שמעקודים נקודים נעשה ברודים

חלומי של יעקב על הצאן שהיו עקודים, נקודים וברודים — "מפוספסים, מנוקדים ומנומרים"; בקבלה נקראים על שמם שלבים בעולמות.

Genesis 31:10 בראשית ל"א:י'

ויהי בעת יחם הצאן ואשא עיני וארא בחלום והנה העתדים העלים על-
הצאן עקודים ונקודים וברודים:

And it came to pass at the time that the flock conceived, that
I lifted up mine eyes, and saw in a dream, and, behold, the
he-goats which leaped upon the flock were streaked, speck-
led, and grizzled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 17

55 בכל נפשך

ציוויו של משה בקריאת שמע, "ואהבת את ה' אלקיך... בכל נפשך": כאן מדובר בדרגה הראשונה, המדודה, של אהבה.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
.with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 18

56 בכל מאדך

"בכל מאדך": מדרגת האהבה השנייה, הבלתי מוגבלת.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
.with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 מאד פ"י בלי גבול

לקוטי תורה על פרשת שלח (42c) מסביר ש"בכל מאדך" היא אהבה בלי גבול ומידה, שאינה נפסקת, מפני שמקורה בסובב כל עלמין, שלפניו הכול נחשב לאין; לכל יהודי יש אהבה זו לפי מידתו.

הערת קה"ת

ראה גם לקו"ת שלח מב, ג ובכ"מ.

58 תשובה בחילא יתיר

הוהר אומר שבעלי תשובה עומדים במקום שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו, משום שהם מתקרבים אל המלך מתוך כמיהת לב גדולה יותר ובכוח רב.

Zohar I, 129b זח"א קכט, ב

הערת קה"ת

זח"א קכט, ב. לקו"ש ח"י"ז ע' 115. אגה"ת פ"ח. וראה באוה"ת מטות ע' ארצו.

פסוקה 20

65 שו"ה ממנו — ע"ד הארה

בכתב ידו של הצמח צדק מופיעה כאן הגהה ששואלת כיצד ייתכן שלאש, שהיא אחד מארבעת היסודות הגשמיים, יהיה כוח בלתי מוגבל, ומביאה הסבר לכך; נמתח עליה קו שסימן אותה למחיקה.

הערת קה"ת

בגוכתי"ק הצ"צ יש כאן הערה: איך יהי' באש מדי' יסודות הגשמיים כח בלתי גבול ומבאר, — והעביר קו סי' למחיקה.

פסוקה 22

66 בכל מאדך

"בכל מאדך"; אדמו"ר הזקן מדגיש את המילה "ך": בלי גבול ביחס אליך.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 יותר — בכל מאדך מאד שלך

בלקוטי תורה על שלח (42c) מוסבר שאהבת "בכל מאדך" היא למעלה מגבול ומידה, משום שהיא נובעת מסובב כל עלמין; לכל אדם יש אהבה זו בהתאם למידתו שלו.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שלח מב, ג. דרך מצותיך קכג, ב. קס, א ואילך. אוה"ת נ"ך כרך ג ע' אשלט. לקו"ש ח"ד ע' 1133 ובהערה לשם.

פסוקה 23

68 רשפי אש

האהבה ש"רשפיה רשפי אש": האהבה הלוהטת שבבחינת מאד (me'od) [בלי גבול].

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו'

שִׁימְנִי כַחֲתָם עַל-לִבְּךָ כַּחֲתָם עַל-זְרוּעֶךָ כִּי-עָזָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קִשָּׁה כַּשָּׂאֹל קִנְיָה רִשְׁפֵּיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שֶׁלֹּהֶבְתֶּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 25

69 לא ע"ה חסיד

הערת קה"ת מפנה לזוהר III, 33b למילים האלה.

Zohar III, 33b זו"ג לג, ב

הערת קה"ת

אבות ב, ה. זו"ג לג, ב.

70 לא ע"ה חסיד ולא בור ירא חטא

הלל מלמד שאדם בור אינו יכול להיות ירא חטא, ועם הארץ אינו יכול להיות חסיד; אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהנשמה זקוקה

59 ביו"ד נברא עוה"ב

התלמוד מלמד שהעולם הבא נברא באות יו"ד.

Menachot 29b:13-14 מנחות כ"ט ב:י"ג-י"ד

מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חדא הא דאמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות כט, ב.

60 יפה שעה א'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ד, יז.

61 יפה שעה א' בתשובה

יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא.

Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד':י"ז

הוא ה"ה אומר, יפה שְׁעָה אַחַת בְּתַשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְיִפְהָ שְׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרֵת רוּחַ בְּעוֹלָם הַבָּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסוקה 19

62 אש אוכלה הוא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ואתחנן ד, כד.

63 אש אוכלה הוא

משה מזוהר את ישראל מפני עבודה זרה, "כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא אל קנא": הפסוק המדמה את ה' לאש.

Deuteronomy 4:24 דברים ד':כ"ד

כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכֶלֶת הוּא אֵל קָנָא:

.For the L-RD thy G-d is a devouring fire, a jealous G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 אני הו"ה לא שנתי

"כי אני ה' לא שנתי": הבריאה ממשיכה רק הארה, ומשאירה אותו ללא שינוי.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו'

כִּי אֲנִי ה' לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 ולאפשא לה בכל יומא

בהקדמת הזוהר נמנית המצווה להתייגע בתורה, לעסוק בה ולעשות בה פירות בכל יום.

Zohar, Introduction 24:209-26:220 ספר הזוהר, הקדמה כ"ד:ר"ט-כ"ו:ר"כ

And this is the inner meaning of the text: Let there be lights in the firmament of heaven. The omission of the vau from the word emoroth (lights) points to complete unity, to the black light and the white light being only two manifestations of one indivisible light. The same is symbolised by the "white cloud by day" and the "cloud of fire by night" (Exod. 13, 21); the two phases of day and night are complementary to each other, both forming one whole, in order-as we read- ... "to give

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

75 ימי שנותינו בהם שבעים שנה

בתפילתו של משה נאמר: "ימי שנותינו בהם שבעים שנה"; כל יום בחיי האדם הוא ניצוץ נוסף של הנפש החיונית שיש לברר.

Psalms 90:10 תהילים צ"י

ימי־שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה וירחבם עמל ואון כרגו חיש ונעפה:

The days of our years are threescore years and ten, Or even by reason of strength fourscore years; Yet is their pride but .travail and vanity; For it is speedily gone, and we fly away

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 28

76 ומצות הן במלי מצות המלך

בפרשת ואתחנן, במאמר "למען תירא", מסביר אדמו"ר הזקן שהמצוות, המכונות "מצות המלך", מושרשות במלכות והן גם לבושים ואורות מקיפים: מכיוון ש"נעוץ סופן בתחלתן", אור הכתר מאיר במלכות יותר מבכל הספירות, ולכן המצוות, הנמשכות במלכות, מושרשות בכתר. בביאור על "וידבר... אנכי" בפרשת במדבר (סעיף 2), המצוות בתור "מצות המלך" נמצאות במלכות, למטה מהתורה, אך שורשן גבוה יותר, בגולגולת שמעל למוחין (כוחות השכל).

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פ' במדבר ביאור לד"ה וידבר גוי אנכי ס"ב, ופ' ואתחנן ד"ה למען תירא. וראה לעיל לד, א.

77 נעוץ סופן בתחלתן

"סופן נעוץ בתחילתן": הדרגה הנמוכה ביותר, מלכות, קשורה לדרגה הגבוהה ביותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א"ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

למצווה. בהערת קה"ת מובא גם זוהר III 33b.

Pirkei Avot 2:5 משנה אבות ב"ה

הוא הנה אומר, אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד, ולא הפישן למד, ולא הקפדן מלמד, ולא כל המרבה בסחורה מחכים. ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש:

He used to say: A brute is not sin-fearing, nor is an ignorant person pious; nor can a timid person learn, nor can an impatient person teach; nor will someone who engages too much in business become wise. In a place where there are .no men, strive to be a man

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

71 כל האומר אין לי אלא תורה

מי שאומר שאין לו אלא תורה, אין לו אפילו תורה; אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהמצווה זקוקה לנשמה.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב"ד-ה'

ערכי שלציון — דעבדי שלוף דוי. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשיתם" — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב.

פסוקה 26

72 צרורה בצרור החיים

אביגיל מברכת את דוד שנפשו תהיה "צרורה בצרור החיים"; כאן המצוות, כלבושים, קושרות את הנפש ומעלות אותה.

I Samuel 25:29 שמואל א כ"ה:כ"ט

וְיָקָם אָדָם לְרֹדְפָךָ וּלְבָקֵשׁ אֶת־נַפְשְׁךָ וְהָיְתָה נַפְשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בְּצֻרוֹר הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ וְאֵת נַפְשׁ אֲבִיךָ יַקְלִעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלֶעַ:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies, .them shall he sling out, as from the hollow of a sling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

73 בעבירה ג"כ מלפפתו

הגמרא מלמדת שמצווה הולכת לפני האדם, ואילו עבירה כורכת אותו ומוליכה אותו ליום הדין.

Sotah 3b:13 סוטה ג' ב"י"ג

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל העושה מצוה אחת בעולם הזה — מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא, שנאמר: "והלה לפניה צדקה". וכל העובר עבירה אחת בעולם הזה — מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין, שנאמר: "לפנתו ארחות דרכם יעלו ביה ויאבדו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

78 המגביה דהי"ד אחר הה"א

ההערה מפנה למאמר הקודם, שהביאור הזה מסביר. הקטע שם פותח בנושאים המתפתחים כאן: אור אין סוף שורה למטה כמו למעלה באמצעות התורה, שמקורה בחכמה, ולימוד נזיקין של רב יהודה. בהמשך הוא מפרש את "המגביה" כהעלאת הי"ד שבתוך הה"א: המלכות, שהיא דלית שאין לה דבר משל עצמה, נעשית היא באמצעות י"ד המצווה.

הערת קה"ת

ראה לעיל לח, ד.

79 שו"ה קיום — וביאור זה

בכתב יד 1223 נוסף כאן הקיצור נלע"ד — "נראה לפי עניות דעתי".

הערת קה"ת

בבזך 1223 נוסף: נלע"ד.

80 יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עילאה דאיהו סתים

הזוהר בפרשת ויחי מבאר ש"היי"ה הוא המשכת אור מהמקור הנעלם, י"ד ה"א, למטה אל הי"ד התחתונה של הברית; אדמו"ר הזקן מצטט זאת באריכות.

Zohar, Vayechi 46:476-47:484 ספר הזוהר, ויחי מ"ו:תע"ו-מ"ז:תפ"ד
The text continues "Blessed be (Yehi) the name of the L-rd." The word yehi consists of the name Kah and the letter yod, and indicates the continuity between that supernal and inscrutable place which is Kah and the grade of the covenant .which is the lower yod

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

81 יהי רקיע

"יהי רקיע", שהזוהר מביא כדוגמה לבריאה באמצעות המילה "יהי".

Genesis 1:6 בראשית א'ו'

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מְבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם:

And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the waters, and let it divide the waters from the waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 ראשית חכמה

"ראשית חכמה", הנקרא כתחילת הגילוי, שאינו יכול להיות אלא נקודה.

Psalms 111:10 תהילים קי"א:י'

רִאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה' שְׁכָל טוֹב לְכָל־עֲשִׂיהֶם תִּהְיֶה עֹמֶדֶת לְעַד:

The fear of the L-RD is the beginning of wisdom; A good understanding have all they that do thereafter; His praise endureth for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 רחובות הנהר

שאל מרחובות הנהר, אחד ממלכי אדום שמלכו לפני שמלך בישראל; הביטוי "רחובות הנהר" משמש לציון בינה, הנהר המתרחב.

Genesis 36:37 בראשית ל"ו:ל"ז

וַיָּמָת שָׁמְלָה וַיָּמָלָהּ תַּחְתָּיו שְׁאוּל מֶרְחֻבוֹת הַנָּהָר:

And Samlah died, and Shaul of Rehoboth by the River reigned in his stead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

המקבילה בזוהר בפרשת בראשית: "יהי" מתייחס לסוד אבא ואמא, שהם יו"ד-ה"א.

Zohar, Bereshit 5:28-38 ספר הזוהר, בראשית ה:כ"ח-ל"ח

1The first 27 lines of the English translation do not correspond to the Hebrew text. Line 28 of the English text corresponds to the passage beginning on line 5 of the Hebrew text. AND GOD SAID, LET THERE BE LIGHT; AND THERE WAS LIGHT. From this point we can begin to discover hidden things relating to the creation of the world in detail. For up to this point the Creation has been described in general, and lower down the general description is repeated, so that .we have a combination of general-particular-general.2i.e

...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

85 פינחס בן אלעזר הכהן

ה' אומר למשה שפינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו בקנאותו; הזוהר דורש את הי"ד שבשמו כשכר על שמירת הברית.

Numbers 25:11 במדבר כ"ה:י"א

פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I .consumed not the children of Israel in My jealousy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 בפניחס בן אלעזר הכהן

פתיחת הזוהר על פרשת פינחס, שאדמו"ר הזקן מצטט (כדפים 215b ו-236b) כמקור לי"ד שנוספה לשמו של פינחס.

Zohar, Pinchas 3:10-6:18 ספר הזוהר, פנחס ג':י"ו-י"ח

He is like a man who builds a fair building, but when he examines the foundation he finds that it is sloping and crooked. His building in itself is good, but in respect of its foundation it is bad, and therefore is not called a perfect building. Note that if one is zealous for the name of the Holy One, blessed be He, even though he is not qualified for greatness, he nevertheless obtains it. Phineas at that time was not qualified for greatness, but because he was zealous ... for

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

87 יהי שם ה' מבורך

המשורר קורא לעבדי ה': "יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם". המאמר דורש את "יהי" כיו"ד-ה"א וי"ד תחתונה, שדרכה מגיע הגילוי למלכות, הנקראת "שם".

Psalms 113:2 תהילים קי"ג:ב'

יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

Blessed be the name of the L-RD From this time forth and .for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

peoples. The souls of Israel have been hewn from the Holy Lamp, as is written, "The spirit of man is the lamp of the L-rd" (Prov. 20, 27). Now once this lamp has been kindled ... from the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

94 זאת תורת העולה

"זאת תורת העולה" — קרבן העולה, ששמו מבטא עלייה.

Leviticus 6:2 ויקרא ו'ב'

צו את־אֶהֱרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זאת תֹּרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקֶדֶת עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלֵּילָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תֹּקֵד בּוֹ:

Command Aaron and his sons, saying: This is the law of the burnt-offering: it is that which goeth up on its firewood upon the altar all night unto the morning; and the fire of the altar shall be kept burning thereby

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 דלא כפי המק"מ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מובא גם בלקו"ת מסעי צה, ב ושם כי "וע' במק"מ שם ובסה"מ ס"י צד . . מה שפ"י ג"כ בזה באופן אחר קצת".

96 צדיק יסוד עולם

המילים כאן מצטטות את Proverbs 10:25. הקטע מופיע למטה.

Proverbs 10:25 משלי י"ב"ה

כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאִין רָשָׁע וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם:

When the whirlwind passeth, the wicked is no more; But the righteous is an everlasting foundation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי י, כה.

97 שו"ה ה' — ולכן לפ"ז

בכתב יד 1223 מובאת תוספת בסוגריים: אפשר להשוות בחינה זו ל"ביום ההוא יהיה", שהיא למעלה מהמדרגה שבה מלכות מקבלת מן ה' של שם הו"י, שכן "יהי שם" פירושו בחינת "יהיה".

הערת קה"ת

בבז"ב 1223 נוסף אחר תי' ה': "(וי"ל דבחי' זו ע"ד מ"ש ביום ההוא יהי שזהו יותר נעלה מכשם מקבלת מבחי' ו' שזהו ש' הו"י כי יהי שם כו' היינו בחי' יהיה)".

פסקה 36

98 כפי שלח

במאמר על ציצית בלקו"ת תורה לפרשת שלח (45d), מלכות, עולם הדיבור, מכונה "אשה" — אש ה"א — ומקבלת מ"איש", אש יו"ד, חכמה הנמשכת באמצעות ז"א, דרך רמ"ח מצוות עשה, איברי המלך, כדי שתוכל לעלות למלטה. שם אדמו"ר הזקן מפנה בחזרה למאמר "המגביהי לשבת" על נר המצווה.

הערת קה"ת

לקו"ת מה, ד.

פסקה 33

88 עיני העדה

התורה מדברת על חטא שנעשה בשגגה "מעיני העדה", כלומר בית הדין שמורה לכל ישראל; לכן החכמים נקראים "עיני העדה", והראיה קשורה לחכמה.

Numbers 15:24 במדבר ט"ו:כ"ד

וְהָיָה אִם מְעִינֵי הָעֵדָה נָעֲשְׂתָה לְשִׁגְגָה וַעֲשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּר כְּדֹבֶקֶר אֶחָד לְעֹלָה לָרִיחַ נִיחַח לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֹטֵאת:

then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the L-RD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 34

89 צדיק יסוד עולם

"צדיק יסוד עולם": היידיד השנייה של "יהי", יסוד.

Proverbs 10:25 משלי י"ב"ה

כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאִין רָשָׁע וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם:

When the whirlwind passeth, the wicked is no more; But the righteous is an everlasting foundation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 הערת קה"ת מפנה Zohar, Pinchas 75:462-76:470 למילים האלה.

Zohar, Pinchas 75:462-76:470 ספר הזהר, פנחס ע"ה:תס"ב-ע"ו:ת"ע

פסקה 35

91 בזהר פ' ויחי (דרל"ב סע"ב)

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה גם יהל אור ע' תרנב.

92 כמ"ש בזהר פ' פנחס

ב-לקו"ת תורה (לקו"ת תורה) על בהעלותך מובא הזהר הזה על הפתילה. הקטע שם מסביר שהמצוות, שמטרתן להפוך יש (תחושת ישות) לאין (ביטול), ממשיכות גילוי של אור אין סוף אל תוך העולמות; והתענוג העליון נתפס רק כאשר הוא מתלבש במצוות, שהן רצונו של ה'.

הערת קה"ת

ראה ג"כ לקו"ת בהעלותך לד, ב.

93 כיון דאתאחד פתילה

הזהר על פנחס (נדפס ב־3:219a, כפי שמצטט אדמו"ר הזקן): אור הנה, לאחר שהוא נאחז בפתילה, אינו נח לעולם, אלא מתנועע אנה ואנה. אדמו"ר הזקן מביא זאת לגבי הפתילה שבה נאחז האור.

Zohar, Pinchas 16:115 ספר הזהר, פנחס ט"ז:קט"ו

He replied: You have reminded me of a very deep idea which very few people know. He pondered for a moment and wept. Then he continued: Alas for mankind who go about like cattle without understanding. This thing alone is sufficient to distinguish the holy souls of Israel from the souls of heathen

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • En Jacob (Rabbi S.H. Glick) (Public Domain)

הערת קה"ת

פסחים ג, א.

103 המלך עומד . . ואגוסטוס יושב

אור התורה על בשלח (p. 666) מציון כמקור למשל זה על אגוסטוס.

הערת קה"ת

שמור"ר ר"פ כג. ראה אוה"ת פ' בשלח ע' תרסו.

104 המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב

המשל שבמדרש, שבו המלך עומד ואילו אגוסטוס, השליט הבכיר ממנו, יושב.

Shemot Rabbah 23:1 שמות רבה כ"ג:א'

אז ישיר משה - הדא הוא דכתיב (תהלים צג, ב): נכון כסאך מאז. אמר רבי ברכיה, בשם רבי אבהו: אף על פי שמעולם אתה, לא נתיישב כסאך ולא נודעת בעולמך, עד שאמרו בניך שירה, לכך נאמר: נכון כסאך מאז. משל למלך, שעשה מלחמה ונצח, ועשו אותו אגוסטוס. אמרו לו: עד שלא עשית המלחמה היית מלך, עכשיו עשינוך אגוסטוס. מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס? אלא, המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב. כך אמרו ישראל: באמת עד שלא בראת עולמך, היית אתה, משבראת אותו אתה הוא, אלא כביכול עומד, שנאמר (חבקוק ... Then Moses and the children of Israel sang this song to the "L-rd, and spoke, saying: I will sing to the L-rd, for He is exalted; the horse and his rider He cast into the sea" (Exodus 15:1). "Then [az] Moses...sang" - that is what is written: "Your throne is established of old [me'az]; [You have existed from eternity]" (Psalms 93:2). Rabbi Berekhya said in the name of Rabbi Abahu: Even though "You have existed from eternity," Your throne was not settled and You were not ... known in Your world

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

פסקה 38

105 וישב ה' מלך לעולם

"וישב הוי" מלך לעולם" — המצב הנוצר בעקבות עליית המלכות.

Psalms 29:10 תהילים כ"ט:י'

ה' לַמְּבּוֹל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב ה' מֶלֶךְ לְעוֹלָם:

The L-RD sat enthroned at the flood; Yea, the L-RD sitteth as King for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 רגליה יורדות

משלי מזהיר מפני האישיה הזרה, ש"רגליה יורדות מות"; אדמו"ר הזקן משתמש במילים אלה במשמעות הפוכה: כאשר המלכות יושבת, רגליה אינן יורדות.

Proverbs 5:5 משלי ה:ה'

רַגְלֶיהָ יִרְדּוּת מִן הַשָּׂדֶה יִתְמָכוּ:

Her feet go down to death; Her steps take hold on the nether-world

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 והיה לכם לציצית

"והיה לכם לציצית": הפסוק במאמר בפרשת שלח שאליו מופנה הקורא.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרָי לְכַבֵּדְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 וישב ה' מלך לעולם

במזמור העוסק בקול ה' על המים: "ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם". המלוכה מתבטאת בתנוחת ישיבה.

Psalms 29:10 תהילים כ"ט:י'

ה' לַמְּבּוֹל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב ה' מֶלֶךְ לְעוֹלָם:

The L-RD sat enthroned at the flood; Yea, the L-RD sitteth as King for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 אין ישיבה בעזרה

התלמוד מלמד שאיש אינו רשאי לשבת בעזרה, מלבד מלכי בית דוד.

Yoma 25a:6 יומא כ"ה א:ו'

אָמַר אָבִי: שְׁמַע מִיָּנָה לְשִׁכְתָּ הַגְּזִית חֲצִיָּה בְּקֶדֶשׁ וְחֲצִיָּה בְּחוּל, וְשָׁמַע מִיָּנָה שְׁנֵי פְתָחִים הָיוּ לָהּ, אֶחָד פְּתוּחַ בְּקֶדֶשׁ, וְאֶחָד פְּתוּחַ בְּחוּל. דָּאִי סָלָא דַּעְתָּךְ כּוֹלָה בְּקֶדֶשׁ — זְמַן יוֹשֵׁב בְּמַעְרְבָהּ? וְהָאֵמַר מַר: אִין יִשְׁכַּח בְּעֶזְרָה אֱלָא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בְּלָבָד.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar III, 161b זח"ג קסא, ב

הערת קה"ת

יומא כה, א. זח"ג קסא, ב.

פסקה 37

102 באשה קראו מושב

התלמוד מציין כי ביחס לאישה משתמש הכתוב במילה "מושב", שפירושה "מקום ישיבה".

Pesachim 3a:12-13 פסחים ג' א:י"ב-י"ג

תִּנְיָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל: לְעוֹלָם יִסְפַּר אָדָם בְּלִשׁוֹן נְקִיָּה, שְׁהָרִי בִּזְבִּי קִרְאָא "מְרַכֵּב", וּבִאִשָּׁה קִרְאָא "מוֹשֵׁב". וְאוֹמַר: "וְתִבְחַר לְשׁוֹן עֲרוּמִים". וְאוֹמַר: "וְדַעַת שְׁפָתַי כְּרוּר מְלִלִי". מַאי "וְאוֹמַר"? וְכִי תִימָא: הֲגֵי מִלִּי בְּדִאֲרִייתָא, אֲכַל בְּדַרְבְּנֵי לָא — תָּא שְׁמַע: וְאוֹמַר "וְתִבְחַר לְשׁוֹן עֲרוּמִים". וְכִי תִימָא: הֲגֵי מִלִּי בְּדַרְבְּנֵי, אֲכַל בְּמִלִּי דְּעִלְמָא לָא — וְאוֹמַר "וְדַעַת שְׁפָתַי כְּרוּר מְלִלִי".

At the academy of R. Ishmael, it was taught that a man should always speak in clean language, since the seat of a male zab the passage calls (Lev. 15:9) saddle, and the seat of a female zab the passage calls (Ib.) sitting place. This principle is also supported by the following passage (Job 15:6) So that thou chooseth the language of the prudent. Also by another passage (Ib. 33, 3) And my lips utter knowledge clear-ly. Why does he cite all these passages [is not the first one

דברים יא, יא.

112 מנא הני מילי דאמר קרא

השאלה החוזרת בתלמוד, "מנא הני מילי? דכתיב", מראה כיצד התורה שבעל פה נמשכת מן התורה שבכתב.

Shabbat 24b:6-7 שבת כ"ד ב:ו-ז

גמי מאי טעמא? לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב. מנהגי מילי? אמר חזקיה, וכן תנא דבי חזקיה, אמר קרא: "ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר". שאין תלמוד לומר "עד בקר"! מה תלמוד לומר "עד בקר" — בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו. אפני אמר, אמר קרא: "עולת שבת בשבתו" — ולא עולת חול בשבת, ולא עולת חול ביום טוב.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת כד, ב. וש"נ.

113 שמע ישראל

"שמע ישראל": אהבה שבאה באמצעות שמיעה והתבוננות.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 ואהבת כו' ובכל מאדך

"ואהבת ... בכל מאדך": גם אהבה זו באה משמיעה.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

115 עין בעין יראו

צופי ציון שרים יחד; הפסוק אומר: "צופיך נשאו קול יחדו ירגנו כי יראו במו עיניהם בשוב ה' ציון" — גילוי ישיר כמו ראייה.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:ח

קול צפריך נשאו קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 שויה ראייה — ממש עין בעין יראו וגו'

בכתב ידו של הצמח צדק נוסף שאפשר להבין את "מגביהי" גם על פי המאמר על ציצית: כנסת ישראל נקראת אשה — אש ה"א — ונמשכת מאיש, אש יו"ד (חכמה), באמצעות רמי"ח מצוות עשה, שהן הפתילה; "מגביהי" מעלה את הה"א באמצעות היו"ד.

הערת קה"ת

בגובתי"ק הצ"צ נוסף: "עוד יובן ענין המגביהי עפ"מ"ש (בפי שלח בדי"ה והיה לכם לציצית) במ"א בענין שכנס"י נק' אשה אש ה' כי מאיש לוקחה זאת הוא בחי אש יו"ד שכדי שיהי בכנס"י בחי אש ה"א ממטה למעלה ואל אישך תשוקתך הוא נמשך מבחי אש יו"ד חכמה ונמשך מבחי אש ה"א הוא ז"א רמי"ח מצוות רמי"ח איברין כי שעי"י רמי"ח איברין שנמשך הטפה מהמות כו' ע"ש וזהו ענין הפתילה רמי"ח שבו ועל ידו נמשך האור אש יו"ד שעי"י תהי כנס"י בבחי אש ה', וזהו המגביהי שמגביה הה"א בחי אש ה' ע"י היו"ד הוא

107 והארץ הדום רגלי

באמצעות ישעיהו אומר ה': "השמים כסאי והארץ הדום רגלי ואי זה בית אשר תבנו לי". כאן הכוונה לרגליים המורמות מעל הארץ.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א

כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעי סו, א.

פסקה 39**108 מבורר במ"א ע"פ אז ישיר**

המאמר על "אז ישיר ישראל ... עלי באר" בלקוטי תורה על חוקת (63a) מסביר שהאהבה הנמשכת מן התורה, שמקורה בחכמה, היא אהבה של ראייה: היא ביטול ונעלית מן האהבה שמקורה בשמיעה, שהיא מרחוק, כהבזקי אש. שם מובא גם המאמר על "מגביהי לשבת, המשפילי לראות": "לראות" הוא ראייה והתגלות של אור אין סוף באמצעות התורה.

הערת קה"ת

לקו"ת פ' חוקת סג, א. וראה שער האמונה לאדה"א לג, ב.

109 אז ישיר

"אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר", השירה על הבאר במדבר: הפסוק שבמאמר בלקוטי תורה, חוקת, שבו מוסברים עניינים אלה.

Numbers 21:17 במדבר כ"א:י"ז

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו"ה:

Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 המשפילי לראות

בפשוטות, ה' "המשפילי לראות בשמים ובארץ": הוא נעלה כל כך, עד שאפילו השמים נמצאים מתחתיו, והוא משגיח על הכול במידה שווה. אדמו"ר הזקן מפרש את "לראות" במשמעות של "להיראות": אור אין סוף שמתגלה בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו

המשפילי לראות בשמים ובארץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 למטר השמים תשתה מים

משה מתאר את ארץ ישראל, "ארץ הרים ובקעת" ש"למטר השמים תשתה מים"; לכן התורה שבעל פה מקבלת מן התורה שבכתב.

Deuteronomy 11:11 דברים י"א:יא

והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ נהרים ובקעת למטר השמים תשתה מים:

but the land, whither ye go over to possess it, is a land of hills and valleys, and drinketh water as the rain of heaven cometh down

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בחי' הפתילה שממשיך בחי' אש יו"ד כו". בבוכ' 766 נוסף [המאמר שם רשום שהוא משנת תקצדיק]: "ולכן נאמר ג"כ משפילי ביו"ד בסוף התיבה כי המשכה זו ע"י יו"ד עילאה כו' בשמים ובארץ היינו ג"כ בזו"ג אך ההמשכה ראשונה ע"י המצוה הוא עדיין בבחי' ימינו תחבקני אבל ע"י (?) הוא אור הגילוי בפנימיות, וז"ש מקימי מעפר דל היא המלי' שנק' דלית מאשפות ירים אביון הוא יסוד שנק' אביון להושיבי עם נדיבים שנעשה היסוד בחי' יו"ד כמו יו"ד דח"ע ועי"ז מושיבי עקרת הבית שנמשך היו"ד בבחי' מלי' כנ"ל, וה' יודי"ן יש כאן בסופי תיבת המגביהי המשפילי מקימי להושיבי מושיבי כנגד ה"פ אור שנאמר במעש"ב שגנוזו לצדיקים היינו בחי' צדיק וצדק ואז נעשה מצדק צדקה הנ"ל, ועמ"ש במ"א בענין בקר דיוסף כו' וד"ל". [מוגה היטב מגוף הביכל ש"ר [= של רבינו].

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY-NC 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); En Jacob (Rabbi S.H. Glick) (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות לכיסוי עלות ההדפסה; אסור למכור אותה לעולם. יש לציין את הוצאת קה"ת ואת <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/> ואת [likuteitorah.com](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha)

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/12](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/12)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק